

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060204

DOM
2015-01-09
Stockholm

Mål nr
M 1562-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-01-28 i mål nr M 2431-13,
se bilaga

KLAGANDE

1. M A

2. M A

3. A-M K

4. L E K

5. M K

6. U K

7. M L

8. R M L

9. S P

10. M R

11. S R

Dok.Id 1181058

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

Ombud för 1-11: M N

MOTPARTER

1. Oskarshamns Hamn AB, 556028-4563

Ombud för 1: P M

2. Länsstyrelsen i Kalmar län
391 86 Kalmar

SAKEN

Villkor för tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till nuvarande samt utökad hamnverksamhet vid Oskarshamns hamn, på fastigheterna X m.fl. i Oskarshamns kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar villkor 12 i miljöprövningsdelegationens tillståndsbeslut och mark- och miljödomstolens dom endast på det sätt som anges i kursiv stil nedan.

Villkor 12

Buller från verksamheten får inte överstiga nedan angivna ljudnivåer.

Områdesanvändning	Ekvivalent ljudnivå dB(A)			Högsta ljudnivå dB(A) momentant
	Vardag kl. 07-18	Kväll kl. 18-22 samt lördag och helgdag	Natt kl. 22-07	
Bostad	50	45	40	55
Arbetslokal för ej bullrande verksamhet	60	55	50	

Vid återkommande impulsljud eller när ljudet innehåller hörbara tonkomponenter eller bådadera, ska för den ekvivalenta ljudnivån ett värde 5 dB(A)-enheter lägre än vad som anges i tabellen tillämpas.

Om ljudnivån överskrider meddelade värden ska underrättelse om detta lämnas till tillsynsmyndigheten snarast och senast inom en vecka från det att resultatet kommit till bolagets kännedom. *Underrättelsen ska innehålla uppgifter om vilka åtgärder som bolaget avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas.* Villkoret ska trots vad som sagts i första stycket anses uppfyllt om en förnyad mätning inom två veckor, eller den längre tid som tillsynsmyndigheten medger, från det att överskridandet kommit till bolagets kännedom, ger ett resultat som inte överskrider värdet. *Tidpunkten för den förnyade mätningen ska bestämmas i samråd med tillsynsmyndigheten.*

Mätningar ska genomföras i samband med drifttagandet av tillkommande kajer och vid förändringar i verksamheten som kan öka bullerbidraget, dock minst en gång vart tredje år. Mätningar ska utföras antingen såsom immissionsmätning eller närfältsmätning och beräkning. Ekvivalentvärdena ska beräknas för olika driftstillstånd under de tidsperioder som anges ovan.

Verksamheten får inte ge upphov till lågfrekvent ljud inomhus i bostäder som överstiger följande värden.

Tersband (Hz)	31,5	40	50	63	80	100	125	160	200
Ljudtrycksnivå (dB)	56	49	43	41,5	40	38	36	34	32

Villkoret för lågfrekvent ljud gäller dock inte fartygsrörelser under angöring och avfärd.

BAKGRUND

Sedan Oskarshamns hamn AB (bolaget) ansökt om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till nuvarande samt utökad hamnverksamhet vid Oskarshamns hamn beslutade Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Kalmar län den 20 maj 2013 att bevilja bolaget tillstånd förenat med vissa villkor.

I villkor 12 under rubriken *Buller* föreskrevs följande.

Buller från verksamheten får inte överstiga nedan angivna ljudnivåer

<i>Områdesanvändning</i>	<i>Ekvivalent ljudnivå dB(A)</i>			<i>Högsta ljudnivå dB(A) momentant</i>
	<i>Vardag kl. 07-18</i>	<i>Kväll kl. 18-22 samt lördag och helgdag</i>	<i>Natt kl. 22-07</i>	
<i>Bostad</i>	50	45	40	<i>Natt kl. 22-07</i> 55
<i>Arbetslokal för ej bullrande verksamhet</i>	60	55	50	

Vid återkommande impulsjud eller när ljudet innehåller hörbara tonkomponenter eller bådadera, ska för den ekvivalenta ljudnivån ett värde 5 dB(A)-enheter lägre än vad som anges i tabellen tillämpas.

Om ljudnivån överskrider meddelade värden ska underrättelse om detta lämnas till tillsynsmyndigheten snarast och senast inom en vecka från det att resultatet kommit till bolagets kännedom. Villkoret ska trots vad som sagts i första stycket anses uppfyllt om en förnyad mätning inom två veckor, eller den längre tid som tillsynsmyndigheten medger, från det att överskridandet kommit till bolagets kännedom, ger ett resultat som inte överskrider värdet. Mätningar ska genomföras i samband med drifttagandet av tillkommande kajer och vid förändringar i verksamheten som kan öka bullerbidraget, dock minst en gång vart tredje år. Mätningar ska utföras antingen såsom

immissionsmätning eller närfältsmätning och beräkning. Ekvivalentvärdena ska beräknas för olika driftstillstånd under de tidsperioder som anges ovan.

Beslutet överklagades av såväl bolaget som ett antal närboende. Mark- och miljödomstolen beslutade i dom den 28 januari 2014 att såvitt avser villkor 12 göra följande tillägg.

Verksamheten får inte ge upphov till lågfrekvent ljud inomhus i bostäder som överstiger följande värden.

<i>Tersband (Hz)</i>	<i>31,5</i>	<i>40</i>	<i>50</i>	<i>63</i>	<i>80</i>	<i>100</i>	<i>125</i>	<i>160</i>	<i>200</i>
<i>Ljudtrycksnivå (dB)</i>	<i>56</i>	<i>49</i>	<i>43</i>	<i>41,5</i>	<i>40</i>	<i>38</i>	<i>36</i>	<i>34</i>	<i>32</i>

Villkoret för lågfrekvent ljud gäller dock inte fartygsrörelser under angöring och avfärd.

Mark- och miljödomstolens dom har överklagats av bolaget och de närboende. Efter att bolaget återkallat sitt överklagande har Mark- och miljööverdomstolen avskrivit målet i den delen. Mark- och miljööverdomstolen har i övrigt meddelat prövningstillstånd endast i den del som avser villkor 12 i det överklagade tillståndet.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

M A, M A, A-M K, L E K, M K, U K, M L, R M L, S P, M R och **S R** (klagandena) har i fråga om villkor 12 yrkat att villkoret ska ändras på så sätt att stycket som börjar med "*Om ljudnivån överskrider meddelade värden...*" och slutar med "*som inte överskrider värdet*" ska strykas.

Oskarshamns Hamn AB (bolaget) och **Länsstyrelsen i Kalmar län** har motsatt sig ändringsyrkandet.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN**Klagandena**

Till stöd för sin talan har klagandena anfört bl.a. följande. De störs kraftigt av buller från hamnverksamheten. Både av lastnings- och lossningsverksamheten under dag- och kvällstid men framför allt av buller från fartygens motorer nattetid. Fartygens motorer stängs aldrig av utan går konstant dygnet runt. Även om det finns möjlighet till landanslutning med el så utnyttjas inte denna möjlighet. Bullret från motorerna varierar kraftigt mellan olika fartyg. Problemet med skrivningen i det aktuella stycket är att det aldrig kommer att gå att belägga att bolaget bryter mot bullervillkoret. Fartygen ligger normalt vid kaj under en period som varierar mellan någon enstaka dag till några veckor. Den andra mätningen ska ske inom två veckor från den första mätningen vilket innebär att när mätning nummer två genomförs har det aktuella fartyget med största sannolikhet löpt ut. I praktiken innebär det aktuella stycket att bolaget ges möjlighet att regelbundet överskrida de föreskrivna bullernivåerna utan att formellt bryta mot bullervillkoret. Det aktuella stycket urvattnar övriga delar av bullervillkoret och gör det i praktiken omöjligt att straffrättsligt binda bolaget vid ett överskridande och det finns därmed heller inget incitament för hamnbolaget att beakta och försöka begränsa verksamhetens buller.

Bolaget

Bolaget har till stöd för sin inställning anfört bl.a. följande. Utformningen av det föreskrivna bullervillkoret är förenlig med Mark- och miljööverdomstolens praxis kring så kallade begränsningsvärden bl.a. eftersom det genom det nu aktuella stycket går att objektivt fastställa när en överträdelse har skett. Vid utformning av bullervillkor måste hänsyn tas till den enskilda verksamhetens art. Vid villkorsutformningen och regleringen av när villkoret ska anses åsidosatt bör man beakta såväl vilken omgivningspåverkan som regleras genom villkoret som vilken typ av verksamhet som det är fråga om. I fråga om verksamheter vars omgivningspåverkan kan förväntas vara relativt konstant, kan det finnas skäl att ange ett värde eller en nivå som är straffsanktionerad redan vid första överskridandet. Om omgivningspåverkan från en viss verksamhet i stället är mer varierande kan det, i enlighet med Mark- och miljööverdomstolens praxis, finnas skäl att reglera i vilken utsträckning det angivna

värdet får överskridas utan att villkoret för den skull anses ha åsidosatts. Till skillnad från exempelvis processindustri, där de främsta bullerkällorna utgörs av fasta installationer såsom fläktar, härrör buller från bolagets hamnverksamhet huvudsakligen från rörliga bullerkällor såsom fordon inom hamnområdet och fartyg vid kajer. Därför kan såväl avståndet mellan bullerkällorna och närliggande bostäder som de förhållanden som påverkar bullrets utbredning variera från tid till annan. Mot den bakgrunden och med hänsyn till att det är brukligt att bullermätningar sker med något eller några års mellanrum under vilka förändringar i bullerbilden kan uppstå, anser bolaget att det är rimligt att bullervillkoret för bolagets hamnverksamhet utformas så att inte ett enstaka överskridande av Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller utgör ett straffsanktionerat åsidosättande av villkoret. Om det vid bullermätning exempelvis visar sig att ett enskilt fartyg genererar buller som medför att det angivna begränsningsvärdet överskrids vid en viss bostad, ger bullervillkorets nuvarande utformning ett rimligt utrymme för bolaget att flytta fartyget till annan kajplats för att på så sätt begränsa bullret vid denna bostad så att ljudnivåerna kan innehållas vid en förnyad mätning i enlighet med villkoret.

Länsstyrelsen i Kalmar län

Länsstyrelsen har till stöd för sin inställning anfört sammanfattningsvis följande. De värden som föreskrivits för buller är i stort sett i enlighet med de värden som varit praxis för hamnverksamhet. Det stycke om uppföljning av ljudnivåer som boende vill ska strykas bör vara kvar. Villkoret är formulerat i enlighet med de principer som Mark- och miljööverdomstolen fastställt. Det finns vissa svårigheter med uppföljningen eftersom ljudkällorna i en hamnverksamhet kan variera mycket i omfattning, tid och karaktär. Genom hamnens lokalisering kan ljudet också utifrån meteorologiska förutsättningar upplevas olika störande för de människor som bor i närheten av hamnområdet. Dessa förutsättningar innebär att såväl bolaget som tillsynsmyndigheten måste följa ljudemissionerna och deras påverkan och anpassa verksamheten därefter.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar inledningsvis att målet enbart avser utformningen av villkor 12 i tillståndet och prövningen av det ändringsyrkande som framställts av klagandena.

Vid bedömningen av hur buller från en hamnverksamhet bör regleras måste man beakta att det i verksamhetens natur ligger att bullerkällorna kan skifta över tid. Beroende på vilka fartyg som anlöper hamnen och i vilken omfattning lastning och lossning sker kan bullernivåerna komma att variera kraftigt. Den som bedriver hamnverksamheten är ansvarig för de olägenheter som uppstår från verksamheten, men vid en allmän hamn kan tillträde till hamnen inte nekas och krav kan inte ställas på fartygen för att de ska få trafikera hamnen (se MÖD 2007:55). Verksamhetsutövaren har därmed inte heltäckande möjligheter att styra över bullerkällorna. Detta innebär särskilda svårigheter vid utformningen av effektiva bullervillkor.

Den utformning som villkor 12 fått innebär att ett överskridande av de i villkoret angivna ljudnivåerna inte utgör ett villkorsbrott om bolaget vid en förnyad mätning inom två veckor klarar nivåerna. Enligt Mark- och miljööverdomstolens mening medför detta i praktiken att villkoret riskerar att bli mycket svagt. I en situation där ett fartyg som orsakat för högt buller har lämnat hamnen kommer en förnyad mätning inte att genomföras under motsvarande förhållanden som den första. Bolaget skulle i princip alltid kunna genomföra nya mätningar när någon bullrande verksamhet inte pågår och villkoret sålunda alltid klaras. Klagandenas invändningar om att detta kan medföra ett bristande incitament för bolaget att hålla bullernivåerna får därför anses vara befogade. Det finns därför anledning att skärpa villkoret.

Mot bakgrund av vad som angetts ovan om de särskilda förhållanden som råder vid en verksamhet som utgörs av en allmän hamn bedömer Mark- och miljööverdomstolen dock att ett borttagande av hela stycket, som klagandena har yrkat, skulle vara alltför strängt. Det finns därför skäl, såsom länsstyrelsen och bolaget gjort gällande, att föreskriva att ett första överskridande av villkorets gränsvärden inte utgör en straffsanktionerad överträdelse.

Villkoret innehåller en skyldighet för verksamhetsutövaren att underrätta tillsynsmyndigheten om ljudnivåerna överskrids. Mark- och miljööverdomstolen finner att den skyldigheten bör kompletteras med ett krav på att bolaget också ska lämna uppgifter om vilka åtgärder som bolaget avser att vidta för att ett överskridande inte ska upprepas. Vidare bör, för att säkerställa att bolaget inte fritt kan välja när den förnyade mätningen ska genomföras, det också regleras i villkoret att tidpunkten för den förnyade mätningen ska bestämmas i samråd med tillsynsmyndigheten. Detta innebär exempelvis för det fallet att ett bullrande fartyg har hunnit löpa ut, att tillsynsmyndigheten kan begära att den uppföljande mätningen ska ske nästa gång samma fartyg ligger i hamnen.

Villkor 12 i miljöprövningsdelegationens beslut om tillstånd och mark- och miljödomstolens dom bör därför ändras på det sätt som följer av domslutet.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Lars Dirke, hovrättsråden Roger Wikström och Åsa Marklund Andersson, referent, samt tekniska rådet Dag Ygland.

Föredragande har varit David Sandberg.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen
Enhet 4:1

DOM
2014-01-28
meddelad i
Växjö

Mål nr M 2431-13

KLAGANDE

1. M K
2. U K
3. S P
4. M R
5. S R
6. L E K
7. A-M K
8. M A
9. M A
10. R M L
11. M L

Ombud för klagandena 1-11:

M N

Dok.Id 257951

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: MMD.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-12:00 13:00-16:30

KLAGANDE OCH MOTPART

Oskarshamns Hamn AB

Ombud:

P M

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Kalmar län
391 86 Kalmar
2. Naturvårdsverket
106 48 Stockholm
3. Havs- och vattenmyndigheten
Box 11930
404 39 Göteborg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Kalmar läns beslut den 20 maj 2013 i ärende nr 551-1882-12, se bilaga 1

SAKEN

Tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till nuvarande samt utökad hamnverksamhet vid Oskarshamns hamn, X m.fl. i Oskarshamns kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar miljöprövningsdelegationens beslut om villkor på följande sätt.

Villkor 5

Filter för uppsamling av partikelbundna föroreningar i dagvatten, eller anordning med motsvarande funktion, ska vara installerade i dagvattenbrunnar på ytor inom hamnområdet där förhöjda metallhalter eller oljespill kan förekomma till följd av hantering av skrot och liknande gods samt inom de ytor

inom befintligt färjeterminalområde där trafik förekommer i icke ringa omfattning. Filter behöver dock inte installeras i dagvattenbrunnar anslutna till oljeavskiljare.

Mobila avstängningsanordningar ska finnas tillgängliga inom hamnområdet. Samtliga dagvattenbrunnar inom verksamhetsområdet ska vara uppmärkta.

Fördelningen av filter mellan befintliga dagvattenbrunnar och tidplan för sådana åtgärder ska delges tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att tillståndet har vunnit laga kraft.

För det nya hamnområdet benämnt Grimskallen ska dagvattensystemet ges en utformning som minimerar risk för infiltration till underliggande utfyllnadsmassor. Den närmare utformningen av dagvattensystemet ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Villkor 6

Oljeavskiljare i anslutning till ytor där olja lastas och lossas ska vara utformad så att den uppfyller SS-EN-858-1 standard. Utlopp ska stängas automatiskt vid hög oljenivå och vid lossning/lastning av produkter, så att kajen fungerar som en invallning.

Halten av kolväten i utgående vatten från dessa oljeavskiljare, mätt som oljeindex, får inte överstiga 3,5 mg per liter före avledning till recipient. Om begränsningsvärdet överskrids ska verksamhetsutövaren omgående undersöka orsaken och vidta åtgärder så att värdet åter kan innehållas, samt inom en vecka rapportera om detta till tillsynsmyndigheten. Begränsningsvärdet ska kontrolleras genom stickprov, med minst fyra prover, vid olika nederbördsförhållanden, under det första året efter lagakraftvunnen dom. Därefter ska provtagningens omfattning fastställas i samråd med tillsynsmyndigheten, inom ramen för kontrollprogram (villkor 19).

Villkor 7

Avspolning och tankning av arbetsmaskiner ska ske i tvätthall eller på särskilda platser med hårdgjord yta. Avloppsledningar från dessa platser ska vara anslutna till oljeavskiljare som uppfyller SS-EN-858-2 eller motsvarande före utsläpp till recipient.

I de delar av utbyggnadsområdena vid Grimskallen och vid nuvarande oljehamnen som ska användas för lagring och transport av gods och som inte omfattas av villkor 6 ska dagvattensystemet innehålla oljeavskiljare av samma typ som anges i första stycket.

Villkor 12

Mark- och miljödomstolen gör följande tillägg till villkor 12.

Verksamheten får inte ge upphov till lågfrekvent ljud inomhus i bostäder som överstiger följande värden.

Tersband (Hz)	31,5	40	50	63	80	100	125	160	200
Ljudtrycksnivå (dB)	56	49	43	41,5	40	38	36	34	32

Villkoret för lågfrekvent ljud gäller dock inte fartygsrörelser under angöring och avfärd.

Villkor 21

I samband med anläggandet ska efterbehandling av förorenad mark genomföras enligt det av bolaget föreslagna alternativ 2. Därutöver ska även följande åtgärder vidtas:

- Material som återanvänds inom området ska ha halter <MKM. Omflyttning av befintliga massor med avvikande färg och form som uppenbart är avfall får inte ske.

- Där byggnader anläggs och kulvert för ledningsdragningar schaktas ska förorenad jord och fyllnadsmassor tas bort och återfyllning ske med rena massor, som längst ned till berg eller grundvattennivå. Materialåtskiljande skikt ska användas som förhindrar kontaminering av fyllnadsmassorna.
- Kulvertar för ledningsdragningar ska utformas i samråd med tillsynsmyndigheten så att uttransport av föroreningar utanför eller i rörgraven begränsas så långt som möjligt.
- Innan materialåtskiljande skikt läggs ut, ska bolaget samråda med tillsynsmyndigheten.

Delegering

Mark- och miljödomstolen delegerar till tillsynsmyndigheten att, utöver vad som framgår av det överklagade beslutet, besluta om ytterligare bestämmelser om kontrollens genomförande, bl.a. provtagningsstrategi och provtagningsfrekvens efter inledande kontroll av oljeavskiljare, samt om så behövs ytterligare villkor om åtgärder med anledning av villkor 21.

Villkorens giltighetstid

Mark- och miljödomstolen ändrar i fråga om villkor 5-7 att åtgärderna vad gäller befintlig verksamhet ska vara genomförda senast tre år efter det att tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft. För nya delar gäller att åtgärder ska vara vidtagna innan anläggningarna tas i bruk.

Igångsättningstid

Mark- och miljödomstolen ändrar tidpunkten då verksamheten har satts igång till tio år efter det att tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft.

Övrigt

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena i övrigt, så även yrkandet om syn.

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Kalmar län lämnade den 20 maj 2013 Oskarshamns Hamn AB (fortsättningsvis även benämnt bolaget) tillstånd att under vissa villkor bedriva hamnverksamhet omfattande färjetrafik (högst 700 000 passagerare per år), och utöver passagerarfartyg högst 600 anlöp per år av fartyg, med bruttodräktighet av 1350 eller högre, för befordran, lossning och lastning av gods inklusive petroleumprodukter på befintliga kajer och tillkommande kajer vid Oljehamnen och Grimskallen, samt anläggande av en ny färjeterminal innefattande efterbehandlingsåtgärder.

Tillstånd till utbyggnad av själva hamnområdena vid Grimskallen m.m. lämnades den 12 november 2012 av Mark- och miljödomstolen i samband med ansökningsmål om sanering av Oskarshamns hamn (M 1048-11). Mark och miljööverdomstolen fastställde tillståndet med ändring av vissa villkor den 28 juni 2013 (M 10715-12). I den domen fastslogs att det inte fanns skäl att avvisa, avslå, eller återförvisa målet på grund av samordning med tillståndsansökan om hamnverksamheten. Mark- och miljööverdomstolens dom överklagades till Högsta domstolen (T 3961-13), som den 13 december 2013 beslutade att inte meddela prövningstillstånd.

Miljöprövningsdelegationens tillståndsbeslut den 20 maj 2013 har överklagats av bolaget och ett antal närboende (K m.fl.).

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har initialt överklagat miljöprövningsdelegationens beslut, men har sedermera återtagit sina överklaganden. Mark- och miljödomstolen har avskrivit målet från vidare handläggning i beslut den 26 augusti 2013 såvitt avser Havs- och vattenmyndighetens överklagande och i beslut den 11 juli 2013 såvitt avser Naturvårdsverkets överklagande.

Mark- och miljödomstolen beslutade den 2 juli 2013 att inte meddela inhibition av länsstyrelsens beslut i den del som omfattas av meddelat verkställighetsförordnande och att avslå Naturvårdsverkets yrkande därom.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNINGAR

M K, U K, L E K, A-M K, R M L, M L, M A, M A, S P, M R och S R
(fortsättningsvis benämnda K m.fl.) har yrkat

i första hand att beslutet ska undanröjas och ansökan avvisas alternativt avslås,

i andra hand att beslutet ska ändras på så sätt att tillstånd inte medges för hamnverksamhet på den tilltänkta utbyggnaden vid Grimskallen, och

i tredje hand att beslutet ska ändras så att det på utfyllnaden vid Grimskallen inte får bedrivas verksamhet i form av hantering av petroleumprodukter.

Vidare har de yrkat:

- att bullervillkoret (p. 12) ska ändras genom att stycket ”Om ljudnivån överskrider meddelade värden [...] som inte överskrider värdet” stryks,
- att det i bullervillkoret även ska intas föreskrift om lågfrekvent buller varvid nivåerna i Socialstyrelsens Allmänna råd om buller inomhus (SOSFS 2005:6) ska intas som begränsningsvärde,
- att beslutet att godkänna miljökonsekvensbeskrivningen ska undanröjas, samt
- att syn vid deras bostäder ska företas.

Oskarshamns Hamn AB har yrkat

1. att mark- och miljödomstolen i första hand ändrar villkoren 5, 6 och 7 till följande lydelse:

- (i) Villkor 5

Filter för uppsamling av partikelbundna föroreningar i dagvatten, eller anordning med motsvarande funktion, ska vara installerade i dagvattenbrunnar på ytor inom hamnområdet där förhöjda metallhalter kan förekomma till följd av hantering av skrot och liknande gods samt inom de ytor inom befintligt färjeterminalområde som framgår av Bilaga Ö:1 (aktbilaga 40 i detta mål hos mark- och miljödomstolen). Filter behöver dock inte installeras i dagvattenbrunnar anslutna till oljeavskiljare.

Mobila avstängningsanordningar ska finnas tillgängliga inom hamnområdet. Samtliga dagvattenbrunnar inom verksamhetsområdet ska vara uppmärkta.

- (ii) Villkor 6

Oljeavskiljare i anslutning till ytor där olja lastas och lossas ska vara utformad så att den uppfyller SS-EN-858-1 standard. Utlopp ska stängas automatiskt vid hög oljenivå och vid lossning/lastning av produkter, så att kajen fungerar som en invallning.

- (iii) Villkor 7

Avspolning och tankning av arbetsmaskiner ska ske i tvätthall eller på särskilda platser med hårdgjord yta. Avloppsledningarna från dessa platser ska vara anslutna till oljeavskiljare som uppfyller SS-EN-858-2 eller motsvarande före utsläpp till recipient.

2. att mark- och miljödomstolen i andra hand upphäver villkoren 5, 6 och 7 och istället förordnar att frågan om slutliga villkor för utsläpp till vatten skjuts upp under en prövotid under vilken bolaget ska utreda följande:

Utredningsvillkor U2. Bolaget ska inom tre år från lagakraftvunnet tillstånd

inkomma med en redovisning av a) utförda mätningar och beräkningar av föroreningar i utgående dagvatten från verksamheten, b) utredning om föroreningsspridning från hamnen via dagvattnet, och c) kostnadssatt förslag på åtgärder för att minska föroreningsspridningen.

3. att mark- och miljödomstolen ändrar förordnandet om villkorens giltighetstid så att åtgärder som framgår av villkor 5, 6 och 7 ska vara genomförda senast inom tre år från lagakraftvunnet tillstånd.

För det fall andrahandsyrkandet enligt 2 ovan bifalls, yrkas konsekvensvis att mark- och miljödomstolen upphäver förordnandet såvitt avser villkor 5, 6 och 7.

4. att mark- och miljödomstolen ändrar villkor 21 så att det får följande lydelse:

Villkor 21

I samband med anläggandet ska efterbehandling av förorenad mark genomföras enligt det av bolaget föreslagna alternativ 2. Därutöver ska även följande åtgärder vidtas:

- Material som återanvänds inom området ska ha halter <MKM. Omflyttning av befintliga massor med avvikande färg och form som uppenbart är avfall får inte ske.
- Vid återfyllning med rena massor inom de delar av delområde C som berörs av utloppsledning, terminalbyggnad eller andra anläggningar ska materialåtskiljande skikt användas som förhindrar kontaminering av fyllnadsmassor.
- Innan materialåtskiljande skikt läggs ut, ska bolaget samråda med tillsynsmyndigheten.
- Kulvert för ledningsdragningar ska utformas så att den inte medför en ökad uttransport av föroreningar utanför eller i rörgraven.

5. och att mark- och miljödomstolen ändrar igångsättningstiden till 10 år från lagakraftvunnet tillstånd.

Oskarshamns Hamn AB har bestritt bifall till överklagandena från K m.fl.

Länsstyrelsen i Kalmar län har meddelat följande inställning till överklagandena.

Länsstyrelsen bestrider bifall till överklagandena från K m.fl.

Länsstyrelsen medger bolagets yrkade ändringar enligt såvitt avser: villkor 7, längre genomförandetid för åtgärder i utifrån villkor 5, 6 och 7, förlängd igångsättningstid och villkor 21 första stycket.

Länsstyrelsen motsätter sig bolagets yrkade ändringar såvitt avser: villkor 5, 6 och formulering av strecksatserna 2-4 i villkor 21.

Vidare har länsstyrelsen yrkat att villkor 5 istället ändras till följande lydelse:

5. Filter för uppsamling av partikelbundna föroreningar i dagvatten, eller anordning med motsvarande funktion ska vara installerade i dagvattenbrunnar på ytor inom hamnområdet där förhöjda metallhalter kan förekomma till följd av hantering av skrot och liknande gods. På i nätverket av brunnar före utsläpp till recipient vara försedda med filter eller liknande anordning.

Mobila avstängningsanordningar ska finnas tillgängliga inom hamnområdet. Samtliga dagvattenbrunnar inom verksamhetsområdet ska vara uppmärkta.

och att strecksatserna 2-4 i villkor 21 istället ändras till följande lydelse:

- De områden som saneras i enlighet med alternativ 2 ska återfyllas med rena massor samt med materialåtskiljande skikt som förhindrar kontaminering av fyllnadsmassorna.
- Påträffas färgade skikt ytligt i schaktväggarnas sidor ska dessa skikt tas bort innan materialskiljande skikt läggs ut och schakten fylls igen. Omfattningen av saneringen får avgöras i samråd med tillsynsmyndigheten.
- Kulvert för ledningsdragningar ska utformas så att en uttransport av föroreningar utanför eller i rörgraven minimeras.

Havs- och vattenmyndigheten har, som det får förstås, motsatt sig ändring av villkor 5, 6 och 7 och 21.

Naturvårdsverket har förelagts att yttra sig över bolagets överklagande men har inte hörts av.

GRUNDER

K m.fl. har anfört i huvudsak följande grunder.

Lokalisering m.m.

De motsätter sig och är mycket negativa till den planerade verksamheten på den nya kajen vid Grimskallen och planerna på utveckling av olje- och kemikaliehanteringen. Deras bostäder är belägna knappt 200 m från den tilltänkta kajen. Mellan dem och kajen finns bara vatten. De störs redan idag av buller och stark lukt från hamnverksamheten. En flytt av verksamheten närmare deras bostäder kommer att förvärra störningarna och försämra deras boendesituation. Det finns inga praktiska

möjligheter att hindra eller lindra störningar i form av framför allt buller. I ärendet finns en bullerutredning som, trots att den är bristfällig och summarisk, ändå visar att bolaget inte kan hålla begränsningsvärden för buller vid deras bostäder. Förutom buller- och lukstörningar vänder de sig även emot den försämrade utsikt som de drabbas av samt den säkerhetsrisk som utbyggnaden av olje- och kemikaliehanteringen innebär. De har ingen erinran mot att hamnen får fortleva och utvecklas och har heller inga synpunkter på flytt av färjeverksamheten till Månskensviken och uppförande av ny kaj och terminal på den platsen.

I Mark- och miljööverdomstolens (MÖD) dom den 28 juni 2013, gavs tillstånd till sanering av hamnens botten och till anläggande av utfyllnadsområdet vid Grimskallen. Det måste betonas att de, K m.fl., i prövningen av hamnsaneringen invände att tillstånd till utbyggnaden vid Grimskallen inte skulle ges eftersom det inte fanns något tillstånd att bedriva hamnverksamhet på platsen. För att komma runt denna invändning uttalade kommunen och bolaget att någon utfyllnad av Grimskallen inte var aktuell förrän positivt beslut i nu aktuell tillståndsansökan vunnit laga kraft (avseende verksamhet vid Grimskallen). Det faktum att det finns en dom som medger utbyggnad av området vid Grimskallen får således inte tolkas som att domstolen har godkänt att det bedrivs hamnverksamhet på platsen. Den frågan ska istället helt avgöras inom ramen för det här ärendet och det är därför av stor vikt för de kringboende att det sker en grundlig och förutsättningslös prövning av ärendet. Det kan också nämnas att MÖD:s dom inte har vunnit laga kraft och att det inte finns något verkställighetsförordnande som rör utbyggnaden vid Grimskallen.

Samordnad prövning av parallella ärenden

Det har pågått en parallell hantering av dels detta ärende, dels hamnsaneringsprojektet som innefattar bl.a. utbyggnaden vid Grimskallen. De har sedan saneringsprojektet konkretiserades begärt att ansökan i målet om hamnsaneringsprojektet som innefattar bl.a. utbyggnaden vid Grimskallen ska hanteras gemensamt med hamnens tillståndsprövning av hamnverksamheten. De vidhåller att de båda prövningarna bör hanteras gemensamt. Det är inte rimligt att två ärenden som rör samma verksamhet och samma geografiska område hanteras var för sig. Prövningarna bör samordnas och om de båda sökandena vägrar det så ska konsekvensen bli att ansökan om miljötillstånd ogillas. I vart fall för de delar som rör Grimskallen.

Även om man kommer fram till att man inte kan tvinga fram en gemensam prövning av de två ärendena måste det ändå vara ett rimligt krav att MKB:n i de båda ärendena samordnas och görs heltäckande, dvs. att MKB:n i princip innehåller den information som varit nödvändig om båda ärendena hade hanterats gemensamt. Det kan inte ligga i linje med miljöbalkens principer att ge tillstånd till verksamhet på en plats utan att man tar ställning till om den valda platsen är den mest lämpliga att bygga på. I MÖD:s dom i mål nr M 5482-11 konstateras visserligen att ansökningar från två olika sökanden inte kan prövas i samma mål, men det konstateras även att den upprättade MKB:n är gemensam för de två ansökningarna som ingår i prövningen och att ärendet därmed ändå blir tillräckligt utrett. Samma krav på utredning bör även ställas i nu aktuellt mål.

Oskarshamns Hamn AB ägs till nästan 100 procent av Oskarshamns kommun. Det faktum att bolaget och kommunen motsätter sig en gemensam prövning bygger enbart på taktiska överväganden. Att ett sådant trilskande premieras vid miljöprövning kan inte anses acceptabelt. Det öppnar i så fall upp för att tillståndsansökningar kan styckas upp i lämpliga bitar och t.ex. delas ut till olika dotterbolag att hantera. Det kan inte stå i överensstämmelse med miljöbalkens principer att det blir taktiska överväganden som styr istället för det allmännas intresse av en så effektiv och heltäckande miljöprövning som möjligt. Att det handlar om medvetet trilskande från bolaget och kommunen visas även av hur tidigare ansökningar om tillstånd enligt miljöbalken har hanterats.

Bolaget var ensam sökande i mål angående muddring av förorenat sediment och anläggande av ny kaj för Gotlandstrafiken i den s.k. Månskensviken (Växjö tingsrätts dom den 22 september 2006 i mål nr M 3187-03) - en utbyggnad som kan ske först efter att sanering genomförts. Tillståndet att anlägga kaj i Månskensviken förlängdes under 2011 genom dom i mål nr M 3462-10. I den sistnämnda ansökan anförde bolaget att man begärde förlängningen av tiden för att minska risken att tillståndsprövningen enligt 9 kap. miljöbalken drogs in i kommande ansökningsmål som rör hamnsaneringen. Bolaget har gemensamt med kommunen även stått som sökande i mål nr M 2020-08 i vilket tillstånd gavs att fylla ut det område som nu kallas för Oljehamnen (Växjö tingsrätts dom den 23 april 2009).

Bullerstörning

Bolaget har genomfört bullerutredningar som visar hur bullerstörningar ser ut vid olika utbyggnadsalternativ. I den bullerutredning som visar hur bullersituationen kommer att se ut om kajen vid Grimskallen förverkligas (se bilaga 7 till MKB:n) kommer bolagets konsulter fram till att Naturvårdsverkets riktlinjer för industribuller kommer att kunna hållas vid närliggande bostäder. Konsulternas slutsats är felaktig. Utredningen är undermålig och bygger på felaktiga premisser.

Om man granskar förutsättningarna för den utförda bullerberäkningen avseende Grimskallen ingår det endast ett lossande fartyg vid de närliggande kajerna och det är placerat längst ut på kajen vid Grimskallen. Fartyget är även förtöjt med aktern ut mot vattnet, vilket håller ner bullerbelastningen mot land. All verksamhet på kajen vid Grimskallen bedrivs enligt utredningen på den västra delen av kajen. Att utgå från en så begränsad och tillrättalagd verksamhet kan inte ses som relevant. Vid beräkning av buller ska man istället utgå från ett värsta scenario. Rimligen bör man då utgå från förutsättningen att det ligger lossande fartyg både vid den befintliga oceankajen och vid den nya kajen på Grimskallen. Båda dessa båtar bör även vara vända så att aktern är närmast land. Därtill bör det i beräkningen ingå att det finns verksamhet med lastmaskiner även på den nordöstra delen av utfyllnaden vid Grimskallen och inte bara på den västra delen, vilket är fallet i bolagets bullerberäkning.

Det finns inget som avskärmar deras bostäder från framtida verksamhet på den tilltänkta kajen vid Grimskallen. Avståndet mellan närmaste bostad och kajen blir endast ca 200 m. Avståndet mellan deras tomtgränser och den tilltänkta kajen blir

mycket kort. Störningarna kommer kraftig att hindra dem från att nyttja sina tomter. Enligt beslutet ska följande bullernivåer, vilka motsvarar Naturvårdsverkets riktlinjer, tillämpas: 40 dB(A) nattetid vardag (kl. 22-07), 45 dB(A) kvällstid vardag (kl. 18-22) och söndag (kl. 07-18), samt 50dB(A) dagtid vardag (kl. 07-18). Av MKB:ns verksamhetsbeskrivning framgår att hamnens lossningsverksamhet pågår under tiden kl. 06.00 - 24.00. Hamnverksamheten bedrivs dygnet runt och kan inte begränsas till dagtid på vardagar. Merparten av bullret är kopplat till fartygsmotorerna, båtarnas elförsörjning, som måste gå dygnet runt. De kan inte stängas av. Ett fartyg ligger normalt vid kaj en längre period för att lasta eller lossa och motorerna bullrar lika mycket oavsett om det är dag eller natt.

Bolaget har anfört att fartygen enligt tillståndet ska erbjudas elanslutning vid tillkommande kajer. Problemet är att merparten av dagens lastfartyg inte är utrustade för att ta emot el från land. De saknar nödvändig teknisk utrustning och det finns ingen skyldighet för rederierna att anpassa sina fartyg för landanslutning. Frågan kompliceras också av att fartygens elsystem varierar stort vad avser spänning och frekvens vilket innebär att det inte är en enkel åtgärd att anpassa dem för landanslutning. Därmed kommer tillhandahållandet av ett eluttag i hamnen inte att påverka bullernivåerna och det vet bolaget mycket väl.

Bolaget har bevisbördan för frågan om bullernivåer kan hållas. För att visa att platsen är lämplig för hamnverksamhet bör det således åligga bolaget att visa att man klarar av att hålla gränsvärdet nattetid, dvs. 40 dB(A). Det är samma princip som tillämpas t.ex. för vindkraft. Eftersom ett vindkraftverk bullrar dygnet runt accepteras en etablering endast om verksamhetsutövaren kan visa att man klarar av att hålla bullernivån 40 dB(A) vid närmaste bostad. Eftersom den beräknade nivån vid närmaste bostad, även enligt bolagets tillrättalagda utredning, ligger över 45 dB(A) är en ny kaj vid Grimskallen inte någon lämplig plats för hamnverksamheten. Enligt bullerberäkningen i bilaga 7 till MKB:n ligger bullernivån vid närliggande bostäder över 45 dB(A) och vid närmaste bostad ligger bullernivån mellan 45-50 dB(A). Bullernivåerna överskrids vid närmaste bostad nattetid efter kl. 22.00, tidig morgon före kl. 07.00 och även kvällstid samt söndag och helgdag dagtid. Hur man då kan komma fram till att Naturvårdsverkets riktlinjer för buller kan hållas framgår inte. De förvånas över att hamnbolaget inte har kompletterat den bristfälliga bullerutredningen som finns idag med beräkningar av ett värsta scenario med flera lastande och lossande båtar i hamn samtidigt samt med beräkning av bullernivån nattetid. Som länsstyrelsen nu medger har bullret beräknats utifrån en situation som inte motsvarar full verksamhet i hamnen.

Om man utgår från ett värsta scenario, med fler båtar och verksamhet längre österut på Grimskallenkajen, kommer bullernivåerna att vara avsevärt mycket högre och man kommer sannolikt att överskrida 50 dB(A) vid närmaste bostad. Bolaget klarar därmed inte ens av att hålla den bullergräns som gäller vardagar under dagtid. I ett tillståndsärende ankommer det på bolaget att styrka att man klarar av att hålla Naturvårdsverkets riktlinjer för buller. Genom att bolaget inte uppfyller sin utredningsbörd ska det inte heller finnas någon möjlighet att ge tillstånd till hamnverksamheten vid Grimskallen. I utredningen saknas även redovisning av nivån på de momentana ljud som uppstår i samband med lossning. Även detta är en brist. Det

saknas också relevant utredning rörande lågfrekvent buller. Vad gäller bullervillkor ska de ändras i enlighet med yrkandet. Yrkandet gäller oavsett om tillstånd ges för verksamhet vid Grimskallen eller inte.

Luktstörning

Det förekommer stora olägenheter med lukt från hamnverksamheten. Hamnbolaget har i ärendets utredning påstått att luktproblemet hänför sig till en tillfällig hantering av kreosotimpregnerat timmer, men den förklaringen stämmer inte. Olägenheter vad gäller lukt förekommer till och från och har gjort så under lång tid. Även om det i beslutet finns villkor som föreskriver åtgärder för att minimera luktproblemet måste ändå risken för luktproblem beaktas när man ser till hamnens framtida utveckling. Det är för dem väldigt oroande om hamnverksamheten lokaliseras närmare deras fastigheter än vad som är fallet idag. Det riskerar att spä på luktproblemen, vilket är ytterligare ett argument mot en utbyggnad vid Grimskallen.

Damningsproblem

På den tilltänkta kajen vid Grimskallen ska det enligt bolagets uppgifter bl.a. hanteras makadam. Det är en synnerligt dammande verksamhet. Även om det finns villkor som föreskriver åtgärder för att begränsa damning, är det olämpligt att bedriva dammande verksamhet endast ett par hundra meter från närmaste bostadshus. Även det är ett argument mot en utbyggnad vid Grimskallen.

Utsiktsstörning

Idag har de en vacker utsikt över hamninloppet. Om utbyggnaden vid Grimskallen genomförs kommer de istället att titta ut över ett industriområde med närliggande oljebåtar m.m. Förändringen är för dem oacceptabel. Utbyggnaden påverkar deras trivsel och försämrar deras boendekvalitet. Enligt värderingar som ingivits i saneringsärendet medför utbyggnaden även att värdet på deras fastigheter sjunker. Beroende på bostadens läge uppskattas påverkan till mellan 1 725 000 kr och 530 000 kr per fastighet. Bolaget och kommunen har anfört att det finns en detaljplan som medger utbyggnad av ny kaj i Grimskallen och att de boende därmed bör ha varit medvetna om den framtida utvecklingen och att utsikten kommer att förändras. Det hör till saken att de boende på Kammarviksvägen tidigare har fått uttryckliga löften från bolaget och ledande kommunala tjänstemän att det inte under överskådlig tid var aktuellt med någon ny kaj utanför Grimskallen. De har trott på löftet och inrättat sina liv därefter. De är mycket upprörda över bolagets och kommunens sätt att hantera frågan.

Säkerhetsfrågan

Utbyggnaden vid Grimsviken motiveras bl.a. av att nuvarande anläggningsplats inte är lämplig för olje- och kemikaliebåtar. Det framförs också i ansökan att hanteringen av olja och kemikalier ska utökas kraftigt i framtiden. De ställer sig frågande till det lämpliga att placera en så miljöfarlig verksamhet i direkt anslutning till deras bostäder. Det är ostridigt att hantering av olja och kemikalier innebär både miljö-

och säkerhetsrisker. Oljelagringen sker idag mycket nära befintliga bostadsområden, vilket förefaller direkt olämpligt. Den riskbedömning som har gjorts i ärendet påvisar att det finns ett stort antal tänkbara olycksscenarier. Vissa av dem innebär inte bara en stor risk för miljön utan även en stor risk för deras liv och hälsa. De ifrågasätter om säkerhetsfrågan är till fullo utredd.

Vidare kan man med fog ifrågasätta om Oskarshamns hamn är den mest lämpliga platsen för olje- och kemikaliehantering. Enligt uppgift finns det ett tjugotal hamnar i Sverige som hanterar oljeprodukter av någon betydelse. Av dessa är Oskarshamns hamn en av de absolut minsta. Merparten av oljeverksamheten handlar också om tillfällig lagring av olja dvs. samma olja transporteras både till och från hamnen. Det finns idag ingen brist i landet på lagringskapacitet för olja och heller inget uttalat behov av att verksamheten bedrivs just i Oskarshamn.

Vid lokalisering av verksamhet ska det ske en lokaliseringsutredning varvid den mest lämpliga platsen ska väljas (jfr 2 kap. 6 § miljöbalken). Det faktum att Oskarshamns hamn är utpekad som ett riksintresse påverkar naturligtvis frågan om det ska bedrivas hamnverksamhet på platsen, men det innebär inte per automatik att det är den mest lämpliga platsen för olje- och kemikalieverksamhet. I bolagets tillståndsansökan saknas utredning om behovet av att bedriva olje- och kemikaliehantering i Oskarshamn. Det saknas också utredning om alternativ lokalisering av verksamheten, dvs. om det inte finns lämpligare plats att bedriva verksamheten på än i Oskarshamn. Då utredning av alternativa lokaliseringar är ett oundgängligt krav i miljöbalkens tillståndsprovning innebär bristen att tillstånd inte ska kunna meddelas för olje- och kemikaliehantering i enlighet med ansökan.

Vid bedömningen av lokaliseringens lämplighet måste man också beakta vilka möjligheter som finns att transportera olja och kemikalier landvägen från hamnen, dvs. när den ska avyttras lokalt och regionalt. Oavsett om man väljer tåg eller lastbil måste alla transporter gå genom den centrala stadsbebyggelsen. Inte heller det är rimligt om man ser till de miljö-, trafik- och säkerhetsrisker som det för med sig. De är medvetna om att en mindre mängd av olje- och kemikaliehanteringen avser transporter med färjan till Gotland. Det är inte denna hantering de invänder mot, utan mot den bulkhantering som är tänkt att ske vid Grimskallen och i den nuvarande oljehamnen.

Bevisning

Till styrkande av att lokaliseringen av verksamhet vid Grimskallen är olämplig påkallar de syn vid deras bostäder. De vill med en syn visa hur utsatta de blir för störningar från hamnverksamheten på den tilltänkta kajen vid Grimskallen och att det inte finns någon möjlighet att vidta skadeförebyggande åtgärder.

Oskarshamns Hamn AB (nedan även benämnt bolaget) har som grund för sina yrkanden anfört i huvudsak följande.

Bakgrund

Bolaget driver den allmänna hamnen i Oskarshamns hamn och hamnverksamheten omfattar både färjetrafik och godstrafik. År 2006 uppgick antalet färjepassagerare till 415 000. Godstrafiken har de senaste åren varierat, med en godsomsättning på mellan 800 000 och 1 100 000 ton per år. Det gods som lastas och lossas i hamnen består framförallt av följande: sågade impregnerade och oimpregnerade trävaror, flis/pellets (bulk/pelletar, timmer, massaved, papper/pappersmassa, styckegods, containers, olja, sten, grusprodukter, farligt gods (färjetrafiken), salt och skrot. Hamnområdet med anslutande farled är av riksintresse för kommunikationsanläggningar enligt 3 kap. 8 § miljöbalken genom Sjöfartsverkets beslut den 22 oktober 2011. Hamnen är även en TEN-A-hamn, vilket innebär att den finns med på EU:s karta över viktiga hamnar i Europa.

Villkor 5 och 7

Villkor 5 innebär krav på dels partikelfilter i samtliga dagvattenbrunnar, dels avstängningsventiler för samtliga dagvattenledningar som avvattnar till recipienten. Villkor 7 innebär ett krav på att dagvatten från verksamhetsytor där oljespill kan förekomma ska avledas till oljeavskiljare som uppfyller SS-EN-858-2 standard ("klass 2") eller motsvarande innan det släpps ut i recipienten.

Mot bakgrund av den riskanalys avseende utsläpp som bolaget genomfört och som legat till grund för bolagets åtaganden i prövningen hos miljöprövningsdelegationen (MPD) anför bolaget följande. Bolaget har redan i nuläget god beredskap och kunskap för att inom hela verksamhetsområdet bekämpa eventuellt oljespill från fordon och andra läckage. Således är t.ex. både mobila avstängningsanordningar (i ansökan benämnda tätlock/tättingar) att täta brunnslock med och saneringsmedel lätt tillgängliga och relevanta funktioner på bolagets arbetsmaskiner är försedda med slangbrottsventiler. Som ett resultat av samarbete med Räddningstjänsten finns länssar tillgängliga för att begränsa spridning i händelse av oljeutsläpp i hamnbassängen. Utöver denna beredskap anser bolaget att ytterligare skyddsåtgärder, såsom krav på brunnsfilter, oljeavskiljare och avstängningsanordningar, är skäligen motiverade inom de områden och på det sätt som anges i bolagets yrkande 1 (i), (ii) och (iii).

Avstängningsanordningar

För lastning och lossning av olja gäller enligt villkor 6 krav på oljeavskiljare SS-EN-858-1 standard ("klass 1") med automatisk avstängningsanordning. MPD har inte närmare motiverat kravet på avstängningsventil inom övriga ytor (villkor 5) och inte heller redogjort för skäligheten av kravet.

I fråga om avstängning av dagvattennätet inom övriga ytor är det enligt bolagets uppfattning tillräckligt att som skyddsnät ha mobila avstängningsanordningar tillgängliga kombinerat med uppmärkning av samtliga dagvattenbrunnar.

Villkor 7, andra meningen, innebär att bolaget måste installera avstängningsventiler på 11 olika dagvattenledningar. Sådana installationer innefattar arbeten på asfalte-

rade ytor och bedöms därför uppgå till ca 60 000 kr/ventil, eller totalt knappt 700 000 kr, vilket inte är skäligt med hänsyn till den begränsade miljönyttan eftersom mobila avstängningsanordningar redan finns tillgängliga.

Bolagets yrkande 1 (i) 2 st. innebär en skälig skyddsåtgärd och är förenlig med praxis, se exempelvis domstolens deldom den 17 december 2012 i mål nr M 3023-06, villkor 19, första och tredje meningen.

Rening av olje- och metallföroreningar

MPD har i beslutsmotiveringen uttalat bl.a. att ”det [är] rimligt att allt dagvatten ska genomgå någon form av rening innan det släpps ut i hamnbassängen och att omfattningen av reningen ska utgå från vilken typ av gods som hanteras”. MPD har vidare uttalat att dagvatten från andra hamnytor än sådana där lossning och lastning av olja sker ska ledas genom oljeavskiljare klass 2.

Bolagets yrkande 1 (iii) innebär att oljeavskiljare klass 2 krävs endast där det är relevant, nämligen på ytor där tankning och eftersköljning av fordon sker. Kravet är förenligt med domstolens praxis, se dom i mål nr M 3023-06, villkor 11.

Bolagets yrkande 1 (i) innebär vidare att krav på filter ska gälla dels på ytor där godshanteringen kan medföra förhöjda metallhalter i dagvattnet, dels på de delar av färjeterminalsområdet där trafik förekommer i mer än ringa omfattning. Även detta krav är förenligt med domstolens praxis, se deldom 2012 i mål nr M 3023-06, villkor 18.

Eftersom såväl filter för dagvattenbrunnar som oljeavskiljare effektivt samlar upp olja, metaller och andra partikelbundna föreningar anser bolaget att det saknas miljömässiga skäl att samtidigt kräva både oljeavskiljare och filter, se bolagets yrkande 1 (i), 1 st. sista meningen.

Bolaget uppfattar att kravet på oljeavskiljare avser hela verksamhetsområdet. Eftersom verksamhetsområdet innehåller nästan tvåhundra dagvattenbrunnar, varav ett stort antal är sjunkbrunnar utan anslutning till dagvattennät, innebär kravet att dagvattensystemet måste byggas om väsentligt, till anläggningskostnader etc. i storleksordningen 5-10 miljoner kronor. Därtill kommer behov av ett stort antal oljeavskiljare (klass 2) som måste kunna hantera stora vattenmängder och som kostar mellan 300 000 och 500 000 kr/st. plus arbetskostnader för installation. Bolaget, som konstaterar att omständigheterna motsvarar de som var för handen i domstolens deldom 2012 i mål nr M 3023-06, anser att filter utgör en tillräcklig skyddsåtgärd där olje- och partikelrening behövs och att det, med hänsyn till de mycket högre kostnaderna och den begränsade miljönyttan, är oskäligt att ställa krav på oljeavskiljare (klass 2) i större utsträckning än vad bolaget medger genom yrkande 1 (iii).

Om domstolen ändrar villkor 7 i enlighet med bolagets yrkande, motsätter sig bolaget inte att domstolen föreskriver att vatten från samtliga tillkommande verksamhetsytor ska ledas till dagvattenbrunn utrustad med reningsfilter eller oljeavskiljare (klass 2).

Övriga ytor

På övriga befintliga ytor hanteras endast sådant gods som inte kan orsaka metall- eller oljehaltiga föroreningar, huvudsakligen förpackat virke, träflis, timmer, m.m. Dessa godstyper är dessutom damningsbenägna, varför såväl filter som oljeavskiljare sätts igen mycket snabbt. Förekomsten av trädamm åtgärdas istället lämpligen genom sopning och bevattning.

Med hänsyn till att bolagets arbetsmaskiner är utrustade med slangbottenventiler, kan endast befaras oljespill och oljedropp i ringa omfattning. Med hjälp av de mobila avstängningsanordningar och saneringsmedel som finns på plats och genom regelbunden renhållning av verksamhetsytorna undviks att eventuellt spill riskerar att förorena dagvattnet. Det är varken miljömässigt motiverat eller lämpligt att kräva oljeavskiljare och/eller partikelfilter för brunnar inom dessa ytor.

Eftersom det inom befintliga verksamhetsytor finns ca 180 dagvattenbrunnar (varav ca 140 finns på norra kajen), skulle ett krav på filter i samtliga brunnar innebära en första engångskostnad om drygt 700 000 kr (4 000 kr/st.) och därefter en årlig kostnad för filterbyten om ca 300 000 - 400 000 kr exklusive kostnader för att analysera filterinnehåll.

Sammanfattningsvis anser bolaget att de överklagade villkoren är orimligt betungande och otydliga, vilket medför rättsosäkerhet. De yrkade ändringarna motsvarar vad som är miljömässigt motiverat och är förenliga med praxis, se t.ex. domstolens domar 2009-02-11 och 2012-12-17 i mål nr M 3023-06, villkoren 11, 18 och 19.

Villkor 6

Genom villkor 6 föreskrivs att oljeavskiljare i anslutning till ytor där olja lastas och lossas ska vara utformade så att de uppfyller klass 1. Enligt villkoret får halten kolväte i utgående vatten från sådan oljeavskiljare som årsmedelvärde och mätt som oljeindex inte överstiga 3,5 mg/l före avledning till recipient. Föreskrivet årsmedelvärde har inte närmare motiverats.

Bolaget anser att kravet på oljeavskiljare klass 1 är miljömässigt motiverat inom aktuella ytor. För att uppfylla klass 1 ska oljeavskiljaren vara dimensionerad för att under vissa standardiserade förhållanden (såsom ett visst flöde av viss standardiserad testvätska innehållande olja av viss halt och typ) begränsa utsläppen av kolväten till 5 mg/l. Det innebär i praktiken att halten olja i utgående vatten från en korrekt utformad oljeavskiljare kan komma att överskrida 5 mg/l inte bara vid tillfälliga funktionsstörningar utan även vid normala driftförhållanden, såtillvida driftförhållandena inte motsvarar de som är angivna i standarden.

Bolaget anser att det är tillräckligt att i villkor 6 ange att oljeavskiljare ska utformas så att de uppfyller klass 1, eftersom det innebär att oljeavskiljarna dimensioneras för maximalt 5 mg/l olja i utgående vatten (under visa givna betingelser). Det är dock inte rimligt att föreskriva att viss halt som straffsanktionerat begränsningsvärde (se domstolens skäl avseende villkor om oljehalt i deldomen 2012 i mål nr M 3023-06).

Prövotidsförfarande (andrahandsyrkande)

Bolagets förstahandsyrkande avseende villkor 5 - 7 motsvarar i stort det som bolaget åtagit sig vid MPD och är baserade på den riskanalys som bolaget genomfört. Enligt bolaget motsvarar detta de skyddsåtgärder som skäligen kan krävas av bolaget. De överklagade villkoren är mycket långtgående och orimligt kostsamma i förhållande till den begränsade miljönytta de har. Av det överklagade beslutet framgår inte att eller hur MPD beaktat kostnadsaspekten när den föreskrivit de aktuella villkoren.

Om domstolen bedömer att ytterligare skyddsåtgärder behövs, anser bolaget därför att eventuella villkor därom bör meddelas först efter en prövotid. Under prövotiden bör utsläppen av föroreningar till vatten kartläggas samt utredning genomföras för att föreslå lämpliga åtgärder för att begränsa utsläppen. Kostnaderna för de föreslagna åtgärderna ska redovisas för att möjliggöra en skälighetsavvägning. Sådan utredning bör kunna redovisas inom tre år från lagakraftvunnet tillstånd.

Genomförandetid för villkor 5, 6 och 7

I MPD:s beslut föreskrivs att åtgärder som framgår av villkor 5 - 9 ska vara genomförda senast inom ett år från det att beslutet har vunnit laga kraft.

De överklagade villkoren 5, 6 och 7 innebär mycket omfattande skyldigheter för bolaget och även omfattande markarbeten inom befintligt verksamhetsområde. Bolaget bedömer att det inte är praktiskt möjligt att inom ett år genomföra nödvändiga projekteringsarbeten, upphandling och anläggningsarbeten. Bolaget bedömer att åtgärderna skäligen bör kunna utföras inom tre år. Åtgärder inom tillkommande verksamhetsytor kommer att vidtas i takt med att ytorna ställs i ordning.

För det fall domstolen bifaller andrahandsyrkandet såvitt avser villkoren 5, 6 och 7 faller skyldigheten att vidta åtgärder enligt dessa villkor, varför konsekvensen bör vara att den i beslutet föreskrivna genomförandetiden upphävs.

Villkor 21 - efterbehandling av mark

Bolaget har i avsnitt 3 i komplettering till MPD den 3 september 2012 åtagit sig att i samband med etablering av hamnrelaterad verksamhet och färjeterminal inom fastigheten Verkstaden 18 vidta skyddsåtgärder och försiktighetsmått (benämnda Alternativ 2) med anledning av befintliga föroreningar inom fastigheten till en sammanlagd bedömd kostnad om ca 33 miljoner kronor.

Genom villkor 21 föreskrivs att bolaget utöver åtgärder enligt Alternativ 2 ska vidta ytterligare åtgärder (strecksatserna 1 - 4). Bolagets överklagande avser strecksatserna 2 - 4.

Bolagets åtagande i enlighet med Alternativ 2 innebär bl.a. att följande åtgärder ska vidtas:

bortschaktning av massor ner till berg eller grundvattennivå inom de delar av delområde C som berörs av utloppsledning, terminalbyggnad eller andra anläggningar. Återfyllnad kommer att ske med massor som godkänts för ändamålet

...

Anläggande av permanent spont på fastighetens "sjöside" samt kartläggning och pluggning av påträffade ledningar och ledningsschakt, i syfte att hindra fortsatt spridning av föroreningar till hamnbassängen.

Bolaget har bedömt att ca 7 7000 m³ massor kommer att avlägsnas enbart på platsen för terminalbyggnaden.

Strecksats 2

Strecksats 2 i villkor 21 kan tolkas som a) ett åtgärdskrav att schakta bort förorenad jord och fyllnadsmassor även under grundvattennivån och b) en skyldighet att använda materialåtskiljande skikt vid återfyllning.

MPD har relativt utförligt motiverat de övriga krav som går utöver bolagets åtaganden enligt Alternativ 2. MPD har däremot inte motiverat varför ett åtgärdskrav enligt a) skulle gälla och än mindre redogjort för skäligheten av ett sådant krav. Vidare skulle ett sådant åtgärdskrav även innefatta tillståndspliktig vattenverksamhet i form av grundvattenbortledning. Detta sammantaget talar för att MPD inte avsett att kräva schaktning under grundvattennivån.

Bolaget bedömer att ett åtgärdskrav enligt a) i vart fall skulle innebära ett behov att schakta bort ytterligare ca 8 000 m³ eller ca 12 000 ton förorenade fyllnadsmassor. Dessa massor är i huvudsak belägna under grundvattenytan, vilket fordrar både avvattnings och vattenrening. Bolaget bedömer att totalkostnaden för schaktning och bortskaffning av massor under grundvattenytan skulle uppgå till ca 1 450 kr/ton vilket innebär att åtgärdskravet i a) bedöms kosta i storleksordningen 17,5 Mkr (utöver de ca 33 Mkr som bolaget förklarar sig berett att bekosta för efterbehandling).

Eftersom de aktuella åtgärderna är att betrakta som skyddsåtgärder enligt 2 kap och inte som ett avhjälpande enligt 10 kap. är åtgärdskrav enligt a) orimligt särskilt med hänsyn till att bolaget åtagit sig att uppföra en permanent spont mot sjösidan för att begränsa fortsatt utläckage av kvarvarande föroreningar.

Med hänsyn till ovanstående bör strecksats ändras och förtydligas på så sätt som framgår av bolagets yrkande och så att nuvarande oklarheter undanröjs.

Strecksats 3

Bolaget anser inte att fyllnadsmassornas färg bör läggas till grund för beslut om vilka massor som får vara kvar i schaktväggen. Kravet kan innebära att stora mängder fyllnadsmassor måste avlägsnas. Bolaget bedömer att det kan finnas andra alternativa åtgärder som är lämpligare för att förhindra att rena fyllnadsmassor förorenas. Enligt bolaget bör istället föreskrivas att bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten innan materialåtskiljande skikt läggs ut.

Strecksats 4

Kravet, att kulvert för ledningsdragningar ska utformas så att uttransport av föroreningar inte kan ske, är enligt bolaget inte tekniskt möjligt att uppfylla. Kravet bör istället ta som utgångspunkt att kulverten ska utformas så att den inte medför en ökad uttransport. Strecksatsen bör därför ändras i enlighet med bolagets yrkande.

Tid för igångsättande

MPD har utan motivering bestämt igångsättningstiden till fem år från det att beslutet vunnit laga kraft. Tillståndet innefattar verksamhet på tillkommande verksamhetsytor på utfyllnadsområdena Oljehamnen och Grimskallen samt vid Baltic Terminal. Meddelad igångsättningstid avser verksamhet inom dessa tillkommande ytor.

Färdigställande av de tillkommande verksamhetsytorna fordrar omfattande investeringar och arbetet med att detaljprojektera och uppföra anläggningarna bedöms ta flera år i anspråk. Därtill kommer att Baltic Terminal kan anläggas först efter omfattande efterbehandling och att verksamhetsytorna på utfyllnadsområdena Oljehamnen och Grimskallen kan iordningställas först sedan utfyllningsområdena anlagts.

Domstolen lämnade i dom den 12 november 2012 (mål nr M 1048-11) Oskarshamns kommun tillstånd enligt miljöbalken att bl.a. anlägga dessa utfyllnadsområden och föreskrev en arbetstid/igångsättningstid för utfyllningsarbetena om sju år från lagakraftvunnet tillstånd. Mark- och miljööverdomstolen fastställde tillståndet till utfyllnadsåtgärderna i dom den 28 juni 2013 (mål nr M 10715-12). Tillståndet såvitt avser utfyllnadsåtgärderna får inte verkställas innan det vunnit laga kraft och närboende har överklagat tillståndsfrågan till Högsta domstolen. Högsta domstolen har inte fattat beslut i frågan om prövningstillstånd, men bolaget konstaterar att det kan dröja ytterligare ett tag innan tillståndet till utfyllningsarbetena har vunnit laga kraft. Det innebär också att det kan ta åtskillig tid innan de tillkommande verksamhetsytorna är färdigställda. Bolaget råder inte över frågan. Mot bakgrund härav är det rimligt att tiden för igångsättande av hamnverksamheten på de tillkommande ytorna ändras enligt bolagets yrkande.

Bolaget har anfört i huvudsak följande som grund för bestridandet av överklagan-dena från K m.fl.

Avvisningsfrågor

Som framgår av såväl MÖD 2011:41 och av Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 28 juni 2013 rörande den planerade hamnsaneringen i Oskarshamn (mål nr M 10715-12) saknas det rättslig grund för att tvinga olika sökanden att gemensamt ansöka om tillstånd. Bolaget vidhåller att ansökan och MKB:n har fått en lämplig avgränsning. MPD har på ett korrekt sätt tagit ställning till ansökans avgränsning och MKB:ns innehåll och det saknas anledning att göra en annan bedömning. Bolaget anser att invändningarna från K m.fl. om hinder mot sak-prövning saknar fog.

Tillståndsfrågor

Den planerade hamnverksamheten på utfyllnadsområdet Grimskallen är, som Mark- och miljööverdomstolen konstaterade i mål nr M 10715-12 av den 28 juni 2013, förenlig med den markanvändning som påbjuds i gällande detaljplan. Hamnen i Oskarshamn med tillhörande farled är utpekade som riksintresse för sjöfarten. Hamnen har sedan lång tid tillbaka utgjort oljedepå med oljehantering av varierande omfattning och ett flertal oljebolag bedriver egen verksamhet med oljehantering inom området. Frågan om behovet av fortsatt oljehantering i Oskarshamn kan inte lagligen bli föremål för prövning i målet. Att dra en ledning från de befintliga oljedepåerna till en ny lastnings- och lossningsplats vid kaj på Grimskallen kan inte rimligen ifrågasättas från tillåtlighetssynpunkt.

MPD har på förslag från bolaget föreskrivit stränga bullerkrav i enlighet med praxis och att fartyg vid tillkommande kajer ska erbjudas elanslutning. Bolaget kommer att projektera och utforma den tillkommande hamnverksamheten på Grimskallen med beaktande av dessa krav, vilket också innebär att ”värstafallet” har redovisats och bedömts i ansökan och MKB:n. Det föreligger alltså inte några brister i prövningsunderlaget.

I fråga om störningar på grund av lukt, damning och förändrad utsikt, hänvisar bolaget till avsnitt 6.4.2 och 6.4.3 i bemötandet till MPD. Dessa frågor har fått en adekvat reglering i MPD:s tillståndsbeslut och är enligt bolagets uppfattning inte ägnade att påverka tillåtligheten.

I fråga om säkerhetsaspekter hänvisar bolaget till avsnitt 6.1 och 6.2 i bemötandet till MPD. Miljöprövningsdelegationen har korrekt bedömt att den planerade verksamheten kan bedrivas på Grimskallen utan oacceptabla risker för omgivningen.

Bolaget anser sammanfattningsvis att det saknas anledning att göra en annan tillåtlighetsbedömning än den som MPD har gjort.

Villkor för buller

Bolaget konstaterar att det föreskrivna bullervillkoret (villkor 12) motsvarar praxis för nyetablerad industri. Relevant i bullersammanhang är också villkor 10 som innebär att samtliga tillkommande kajer ska utrustas så att angörande fartyg erbjuds anslutning till land-el. Enligt bolagets uppfattning utgör dessa villkor en sträng och tillräcklig reglering av bullerfrågan och ett effektivt skydd mot att bostäder i omgivningen utsätts för oacceptabelt buller.

Syn/sammanträde

Bolaget anser inte att syn eller muntlig förhandling är påkallat.

Bolaget har anfört i huvudsak följande med anledning av länsstyrelsens yttrande.

Bolaget vidhåller sitt överklagande, sina yrkanden och det som tidigare anförts om inte annat framgår nedan.

Villkor 5

Länsstyrelsens förslag innebär att den sista nedstignings- eller dagvattenbrunnen i respektive dagvattennät - före utsläpp till recipient - ska förses med filter eller liknande anordning, inom ytor där filter inte finns i varje dagvattenbrunn. Bolaget ifrågasätter att en sådan lösning som länsstyrelsen föreslagit utgör tillräcklig teknik. De filter som används i dagvattenbrunnar monteras veterligen i den övre delen av brunnen och endast dagvatten som rinner ner i brunnen från omkringliggande ytor passerar och renas genom filtret. Dagvatten som rinner till brunnen via ledningar från andra brunnar renas inte. Därtill kommer att ett stort antal dagvattenbrunnar inom verksamhetsområdet är s.k. sjunkbrunnar som inte är anslutna till något dagvattennät och det saknas därför ett egentligt utsläpp till recipient från sjunkbrunnarna. I dessa sjunkbrunnar infiltrerar dagvattnet istället till kringliggande utfyllnads-material. Länsstyrelsens förslag på gemensamt filter för ett flertal brunnar skulle därför i praktiken inte kunna tillämpas för dessa sjunkbrunnar och förslaget riskerar att ge upphov till otydlighet i fråga om vad som gäller.

Bolaget har yrkat att villkor 5 ska ändras så att samtliga brunnar inom det område som framgår av bilaga Ö:1 (del av befintligt färjeterminalsområde) (aktbilaga 40 i detta mål hos mark- och miljödomstolen) ska förses med filter, eftersom fordonsuppställning frekvent förekommer där. Enligt bolaget skulle länsstyrelsens förslag i den delen innebära att endast ett mindre antal brunnar, vilka är anslutna till dagvattennätet, skulle förses med filter. Mot den bakgrunden och eftersom tillgängliga filter veterligen endast renar vatten som rinner ner i respektive brunn, är länsstyrelsens förslag ur miljösynpunkt ett sämre alternativ än bolagets yrkande.

Villkor 6

Bolaget anser att det är tillräckligt med teknikkraV i form av oljeavskiljare av viss klass.

Villkor 21

Vad gäller strecksats 2 så har länsstyrelsen bekräftat att syftet med strecksatsen inte varit att ställa krav på sanering under grundvattenytan och har därför föreslagit en annan formulering för att undanröja eventuell tveksamhet. Länsstyrelsens förslag till formulering innebär dock att kraven i strecksatsen skulle gälla samtliga områden som saneras enligt Alternativ 2, vilket innebär en utvidgning jämfört med såväl det överklagade villkoret som bolagets yrkande. En sådan ändring med anledning av bolagets överklagande skulle strida mot principen om reformatio in pejus.

Vad gäller strecksats 3 innebär länsstyrelsens förslag att den tredje strecksatsen kompletteras med en andra mening avseende samrådskrav, dvs. att bolaget påförs ett ytterligare krav. En sådan ändring skulle också strida mot principen om reformatio in pejus.

Vad gäller strecksats 4 anser bolaget att en skyldighet att minimera uttransport inte innebär en tillräcklig tydlighet i fråga om vilka åtgärder som faktiskt krävs. Bero-

ende på vilka åtgärder som anses omfattas av kravet, kan kostnaderna härför bli så höga att de inte står i proportion till miljönyttan.

Bolaget har anfört i huvudsak följande med anledning av Havs- och Vattenmyndighetens yttrande.

Havs- och Vattenmyndigheten har såvitt bolaget förstår motsatt sig ändring av villkoren 6 och 21. Det som myndigheten anfört föranleder inte bolaget att tillägga något utöver det som bolaget anfört med anledning av länsstyrelsens yttrande.

Länsstyrelsen har anfört i huvudsak följande som grund för sin inställning till överklagandena från K m.fl.

Bullervillkoret

De värden som föreskrivs för buller är i stort sett i enlighet med de värden som anges i allmänt råd från Naturvårdsverket, för nyetablerad industri. De bullerberäkningar som redovisas i ansökan omfattar normal drift, när fartyg ligger vid kaj med lastning/lossning av gods inklusive transporter. Det är en brist att man inte gör en sammanvägning av ljudnivåerna vid en samtidig lastning vid Oceankajen och vid en lastning vid Grimskallen. Länsstyrelsen anser dock att eftersom bolaget har åtagit sig att följa de bullervärden som normalt föreskrivs så ligger det på bolaget att anpassa verksamheten så att ljudnivåerna följs. De underlag som redovisats visar att det är möjligt att klara ljudnivåerna.

Vid förskrivning av begränsningsvärden bör det enligt praxis finnas någon möjlighet för bolaget att genomföra åtgärder om värdena överskrids. Detta kan vara svårt vad gäller en sådan varierande verksamhet som är i en hamn. Därför har delegationen föreskrivit en tid för genomförande av åtgärd om två veckor och att bolaget därefter ska följa upp med en ny mätning.

MKB:n

Länsstyrelsen anser att den MKB som redovisas i ansökan är tillräcklig för att fatta beslut i ärendet.

Risker

Angående etablering av oljekaj på Grimskallen. Enligt länsstyrelsens uppfattning kommer den nya oljekajen att ligga på samma avstånd från de klagande fastigheterna som nuvarande oljekaj. Placeringen innebär en förbättring, alltså ett längre avstånd från de fastigheter som idag är belägna närmast den befintliga oljekajen. Med anledning härav ser länsstyrelsen ingen anledning att ändra beslutet i denna del. De försiktighetsåtgärder och rutiner som ska följas i samband med lastning och lossning av oljeprodukter och andra kemiska produkter är densamma oberoende av lokalisering.

Länsstyrelsen har anfört i huvudsak följande som grund för sin inställning till bolagets yrkanden.

Villkor 5

Syftet med villkoret är att metaller, kolväten eller andra ämnen som binds i organiskt material avskiljs genom sedimentation eller på annat sätt fångas upp innan dagvattnet leds ut i recipienten. Förutom de ytor där typen av gods kan medföra utsläpp kan det också förekomma spill från fordon som används i hamnen. Även dessa spill bör kunna samlas upp trots att transporterna förekommer på ytor som inte är anslutna till någon oljeavskiljare eller annan reningsanordning. Länsstyrelsen föreslår därför en ändring av villkoret så att brunnar som föregår en utsläppspunkt i recipienten ska vara försedda med någon typ av reningsanordning, exempelvis filter. Kravet på avstängningsventiler bedöms dock mot bakgrund av det som bolaget nu har framfört som för kostsamt.

Villkor 6

Avseende villkor 6 yrkar bolaget att begränsningsvärdet för utsläpp av olja tas bort. Länsstyrelsen anser att villkoret är rimligt. Oljeindex är ett mått på opolära alifatiska kolväten. Värdet 5 mg/l motsvaras av ca 3,5 mg/l mätt som oljeindex. Mätmetoden ger ett lägre värde eftersom alifatiska kolväten med lågt antal kolatomer inte analyseras. Villkoret är skrivet som ett årsmedelvärde vilket tillåter en viss fluktation. Kontrollen ska visa att oljeavskiljaren fungerar som avsetts och innebär också i praktiken ett krav på rutiner för tillsyn och underhåll.

Villkor 7

Med anledning av de krav som ställs i villkor 5 kan länsstyrelsen godta bolagets förslag till ändring av villkor 7.

Prövotid för villkor 5, 6 och 7

Länsstyrelsen anser inte att frågorna i villkor 5, 6 och 7 är av sådant slag att de behöver sättas på provotid. Det finns teknik och försiktighetsåtgärder att genomföra för att minska utsläpp.

Genomförandetid avseende villkor 5, 6 och 7

Med tanke på de problem som bolaget lyft fram är det rimligt att medge längre tid för genomförande avseende villkor 5, 6 och 7.

Villkor 21

Bolagets omskrivning av villkor 21 första stycket kan godtas.

Vad gäller strecksats 2 menar bolaget att lydelsen kan misstolkas så att även bortschaktning under grundvattennivån måste genomföras. Krav på sanering under vat-

tenytan vid terminalbyggnaden var inte syftet med strecksatsen. För att undvika missförstånd yrkar länsstyrelsen en annan formulering av strecksatsen

Avseende strecksats 3, som gäller sanering av de färgade skikt som kan påträffas i schaktväggarna i samband med schaktarbeten, anser länsstyrelsen att detta krav ska kvarstå. Kravet kan dock omformuleras något. Det framkommer av huvudstudien (version 2, reviderad 2012-08-22) att vissa färgade massor innehåller höga halter av föroreningar. Det rör sig om gula-röda massor som innehåller höga halter av zink, bly och arsenik samt lilafärgade massor som innehåller höga halter av dioxiner. Länsstyrelsen anser det rimligt att om sådana skikt påträffas i gränzoner vid schaktarbeten, innan återfyllning sker, bör de också saneras. Sanering av dessa kan försvåras i ett senare skede om man då ska avlägsna materialskiljande skikt och återfyllnadsmassor. Omfattningen av sanering när sådana massor påträffas bör kunna avgöras i samråd med tillsynsmyndigheten.

Avseende strecksats 4 framgår syftet med formuleringen av MPD:s beslut. Kulvertgraven får inte bli en kanal för uttransport av föroreningar. Länsstyrelsen yrkar en formulering av villkoret som innebär att utformningen ska ske på ett sätt så att uttransporterna minimeras.

Igångsättningstid

Under de förutsättningar som bolaget har angett anser länsstyrelsen det rimligt att tiden för igångsättning förlängs enligt bolagets yrkande.

Havs- och vattenmyndigheten har anfört i huvudsak följande.

Villkor 5, 6 och 7

Villkoren är tänkta att reglera utsläpp av framför allt partikelbundna föreningar och oljespill via dagvatten. Havs- och vattenmyndigheten ser det som viktigt att det finns ett relevant utformat hanteringssystem (uppsamling, rening, avstängning mm) för de föroreningar som riskerar att tillföras dagvattnet och vattenrecipienten (östersjön), organiska såväl som oorganiska miljögifter, suspenderade ämnen som oljekolväten.

Mineral- och hydrauloljor består av en lång rad olika kemiska föreningar, vilka kan vara giftiga för vattenmiljön. Graden av giftighet skiljer sig beroende på organismens ålder. Ägg- och larvstadier är mer känsliga än motsvarande vuxna individer. Oljornas giftighet är till stor del beroende av olika tillsatser och andelen aromatiska kolväten. Havs- och vattenmyndigheten anser att det är viktigt att dagvatten som avleds till recipient inte innehåller påvisbara mängder av aromatiska kolväten. Några egenskaper som gäller för de flesta tillsatta additiven till oljor är att de är svärnedbrytbara och har högre fördelningskoefficienter i oktanol/vatten. Det sistnämnda innebär att ämnena har en benägenhet att upplagras i fett, vilket i kombination med toxisk verkan gör att de kan orsaka skador på organismer under en längre tidsperiod.

Havs- och vattenmyndigheten anser att det är lämpligare att analysera fraktionerade alifater (> C5) och aromater (> C8) framför oljeindex. Analysmetoden har betydligt lägre detektionsgräns än oljeindex. Ytterligare en svaghet med oljeindex är att finns ex. bensin eller lacknafta i provet kommer inte hela provinnehållet med i resultatet. Dessa produkter innehåller en stor andel kolväten kortare än C10.

Havs- och vattenmyndigheten anser likt länsstyrelsen att villkor ska finnas för hur mycket föroreningar som får finnas i utgående vatten från oljeavskiljarna till recipienten.

För ett aktivt utsläppsbegränsande arbete, är det viktigt att villkor anges för både kort och lång sikt. Villkor bör anges som månadsmedelvärden i syfte att följa upp kortsiktiga variationer med fokus på hur anläggningen sköts och så att eventuella fel och brister snarast kan avhjälpas. Villkor på lång sikt (begränsningsvärden) ska baseras på helt kalenderår och avspegla dels omfattningen av verksamheten och dels effekterna av en kontinuerlig god drift och skötsel av anläggningarna mot de totala utsläppsmängderna (kg/år).

Villkor 21

Havs- och vattenmyndigheten anser som utgångspunkt att berört landområde intill hamnen ska saneras fullt ut (i större omfattning än vad hamnen anser), innan eventuella anläggningsarbeten påbörjas. Nuvarande villkorsformulering som anger att efterbehandlingen ska ske ”som minst omfattar det av bolaget föreslagna alternativ 2” ska därför kvarstå. Saneras markområdet som helhet i tillräcklig omfattning undviks problem med långtgående villkorsformuleringar kring hur återkontamination vid arbetena och fortsatt spridning av föroreningar till vattenmiljön ska undvikas (exempelvis genom kulvertar för ledningsdragningar mm, se sista strecksatsen i villkor 21). Som helhet är länsstyrelsens villkor mer stringenta än hamnens vad gäller att motverka ytterligare föroreningsspridning i samband med anläggningarna.

Havs- och vattenmyndigheten ser det som viktigt att ambitionsnivån inte är lägre vad gäller saneringarna av markområdena intill hamnen, än vad de är för saneringarna av förorenat bottensediment i hamnbassängen (MMD mål nr M 1048-11 HaV 1344-11 och MMÖD mål nr M 1075-12 HaV 5049-12). Staten bidrar med ett antal hundra miljoner kronor för att sanera hamnbassängen från förorenat sediment (<http://www.naturvardsverket.se/Nyheter-och-pressmeddelanden/Pressarkiv/Pressmeddelanden-2012/Sanering-i-Oskarshamn-gor-Ostersjon-renare/>). För att detta, internationellt och nationellt viktiga saneringsarbete ska få hållbart, långsiktigt resultat är det viktigt att även kringliggande markområden saneras (hanteras på ett säkert sätt) för att undvika återkontaminationer, ytterligare föroreningsspridningar till vattenrecipienten (Östersjön).

DOMSKÄL

K m.fl. närboende har dels hävdatt att miljökonsekvensbeskrivningen inte ska godkännas, dels ifrågasatt tillåtligheten av hela eller delar av verksamheten, och dels yrkat ändring av utformningen av vissa villkor. Bolagets överklagande avser villkorsutformningen. Mark- och miljödomstolen avgör frågeställningarna i denna ordningsföljd.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Godkännande av miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) är en processförutsättning för att kunna ge tillstånd. Domstolen uppfattar K m.fl. som att de hävdar dels att en gemensam MKB skulle ha ingetts i de båda målen, förevarande mål och mark- och miljödomstolens mål M 1048-11 och dels att bullerberäkningarna inte avser det värsta fallet. I M 1048-11 och efterföljande mål i Mark- och miljööver-domstolen (M 10715-12) har ställning tagits till att den samlade miljöpåverkan av saneringsprojekt och hamnverksamhet beskrivits tillräckligt för att möjliggöra bedömning av kumulativa effekter. Utöver denna aspekt anser domstolen att MKB:erna inte behöver vara identiska, då ansökningarna har delvis olika fokus. En hamnverksamhet kan utformas på olika sätt och ändras över tid utan att den fysiska plattformen i form av kajer och verksamhetsytor behöver ändras, vilka har prövats i det tidigare målet.

När det gäller frågan om förutsättningar för bullerberäkningar är det sökanden som äger frågan om hur verksamheten kommer att bedrivas och därmed om vad som ska anses vara dimensionerande fall. Domstolen erinrar om att en sökande vid straffansvar enligt 29 kap.5 § punkt 1 miljöbalken är skyldig att tillhandahålla ett underlag som inte innehåller oriktiga uppgifter. Bolaget har inte motsatt sig bullerkrav i nivå med s.k. nyetableringsvärden utan haft dem som förslag redan i ansökan, trots att beräkningsresultaten enligt komplettering till ansökan visar på små marginaler till villkorsnivåerna om även beräkningsosäkerhet inbegrips. K m.fl. har redan under tillståndprocessen påtalat att ett resonemang om värsta fall ska beakta, varför bolagets ansökan får anses motsvara bolagets uppfattning om dimensionerande beräkningsfall.

Av handlingarna framgår att för de bullerundersökta ljudkällorna, som tjänat som utgångspunkt för bullerberäkningarna, är det truckar och lastare som har högre källstyrka än fartygen. Sålunda är de största bullerkällorna sådana som bolaget själv har rådighet över, till skillnad från anlöpande fartyg, och kan därmed anpassa fordonsparken till bullerkraven. Bolaget är skyldigt att bedriva verksamheten enligt uppställda villkor och huvudsakligen i överensstämmelse med åtaganden och beskrivningar, och vid behov anpassa verksamheten till villkoren. Även om bullerutredningen hade kunnat vara utförligare, finner domstolen att utifrån redovisat underlag kan bolaget anses ha visat att det går att bedriva verksamheten så att störning av betydelse, alltså buller över villkorade nivåer, inte befaras. Det finns då inte skäl att ifrågasätta miljöprövningsdelegationens godkännande av MKB:n.

Tillåtlighet

K m.fl. har i första hand yrkat avslag på hela ansökan. Samtidigt har de uttalat att de inte har något emot de delar av ansökan som avser bl.a. flyttning av färjeterminalen. Mark- och miljödomstolen anser att förstahandsyrkandet bör avslås för att inte äventyra den redan fördröjda ändringen av färjeläget och påbörjandet av saneringsarbeten. I andra hand har K m.fl. ifrågasatt tillåtligheten av helt ny utbyggnad vid Grimskallen och viss tillkommande del vid den del som hittills har benämnts Oljehamnen. Själva utbyggnaden är tillåtlighetsprövad genom mark- och miljödomstolens och Mark- och miljööverdomstolens domar i målen M 1048-11 respektive M 10715-12. Högsta Domstolen har beslutat att inte lämna prövningstillstånd.

K m.fl. har hävdatt att det saknas möjligheter till skyddsåtgärder för buller och att villkoren därför inte skulle kunna innehållas. Domstolen bedömer att hamnanläggningen Grimskallen med tillfarter, eftersom den ännu inte är byggd, kan utformas så att avskärmning kan uppföras från början (eller i efterhand om det skulle behövas) för att skärma av buller från t.ex. truckar, eller att minska källjud, så att bullervillkor innehålls.

K m.fl. hävdar också, liksom i målet M 1048-11, att de underhand har fått löften från bl.a. kommundienstemen att den sedan ca 25 år gällande detaljplanen för det nya hamnområdet inte skulle förverkligas. En plan är dock gällande till och med det att den upphävs. Något upphävande har inte skett, ej heller har framkommit att någon process för upphävande har förekommit. Ett tillståndsbeslut är beroende av gällande planbestämmelser. Något annat kan inte ligga till grund för beslut i detta avseende.

Mark- och miljödomstolen anser att Bolaget har beskrivit verksamheten och dess konsekvenser så att störningarna från verksamheten på Grimskallen, inklusive säkerheten vid hantering av kemiska produkter såsom oljor, kan anses vara tillåtlig utifrån förutsättningarna i 2 kapitlet miljöbalken. De kringboendes överklagande ska avslås även i denna del.

K m.fl. yrkar i tredje hand att petroleumprodukter av säkerhetsskäl inte ska få hanteras i Grindskalleområdet. Av ansökan och riskanalyser framgår att risker främst avser utsläpp till vatten. Någon lagring som föranleder tillämpning av den s.k. Sevesolagstiftningen har inte ingått i ansökan. Domstolen bedömer att de riskbegränsningsåtgärder och skyddsplaner som har beskrivits medför att någon påtaglig säkerhetsrisk för de boende inte föreligger. Det kan dock konstateras att i bilagor till komplettering av ansökan har bio- eller naturgaslagring angetts som tänkbar framtida verksamhet genom att en möjlig plats för lagring har angetts i situationsplanen, men det har inte tagits upp specifikt i riskanalysen eller på annat sätt beskrivits närmare. Det framgår inte heller av miljöprövningsdelegationens beslut att denna fråga har avhandlats. Det kan därför inte anses ha prövats fullständigt i detta mål. Inför förverkligande av planer på sådan hantering måste anmälan eller ansökan om ändringstillstånd inlämnas för prövning. Så måste t.ex. en lagringsmängd över 50 ton gas tillståndsprövas enligt Sevesolagstiftningen. Uppgiften bör alltså endast ses som en information om eventuella framtida planer. Yrkandet om att petroleumprodukter inte ska få hanteras bör avslås.

*Villkor*Villkor 5 om filter i dagvattenbrunnar.

Bolagets yrkande innebär att filter inte ska anbringas i alla dagvattenbrunnar så som det överklagade villkoret anger, utan endast inom de ytor där förhöjda metallhalter kan förekomma till följd av hantering av skrot m.m. och på vissa ytor inom befintligt färjeläge. Filter ska inte heller krävas om dagvattenbrunnen är ansluten till oljeavskiljare. Länsstyrelsen har delvis tillmötesgått yrkandet, men vill att villkoret också ska inbegripa filter i de övriga dagvatten/nedstignings/brunnar som i respektive nätverk av brunnar ligger närmast recipient. Bolagets invändning är att stor del av befintliga dagvattenbrunnar är sjunkbrunnar utan anslutning till dagvattennät och att ett gemensamt filter för flera brunnar i ett nät är sämre från miljösynpunkt, i den mån tekniken finns tillgänglig.

Mark- och miljödomstolen anser att villkoret bör utformas så att det är relevant såväl för befintliga anläggningsdelar som för de tillkommande delarna. För de nya delarna i anslutning till Grimskallen bör dagvattennätet utformas med tanke på kraven på högsta tillåtna infiltration av vatten till underliggande stabiliserade massor. Dagvattenhanteringen på dessa ytor har berörts av både mark- och miljödomstolen (villkor 5 i dom 2012-11-12) och Mark-och miljööverdomstolen (bl.a. utformning av tätskikt, satt på provotid i MÖD:s dom i M 10715-12) i samband med prövningen av saneringsprojektet i Oskarshamns hamn. Såvitt framgår av förevarande ansökan planeras för ett dagvattennät med oljeavskiljare i den del som avses för oljehandtering. Hela det nya området bör dock uttryckligen planeras för ett dagvattensystem som minimerar risk för infiltration och som innehåller oljeavskiljare eller motsvarande anordning. Vissa delar bör dock anges i villkor 7.

S.k. sjunkbrunnar kan inte anses vara lämpliga om marken kan befaras vara förorenad och inte heller om dagvattnet kan förväntas vara förorenat. Sådana brunnar kan bara vara motiverade att ha kvar i befintliga områden med låg föroreningsrisk.

Eftersom föreslagna villkorsformuleringar innehåller viss tolkningsmån för var de ska tillämpas, och villkoret på grund av det stora antalet dagvattenbrunnar med

olika förutsättningar inte kan vara detaljreglerande, bör en delegation ges till tillsynsmyndigheten om slutlig utformning i enskilda delar av dagvattenssystemet, vilket får anses ingå i den delegation som redan finns i det överklagade tillståndet. Vissa förtydliganden av delegationen behövs dock. Det bör i villkoret anges när tillsynsmyndigheten ska informeras om slutlig utformning. Vidare bör villkoret utformas så att det inte görs beroende av hänvisning till en viss bilaga. Aktuell kartbilaga får utgöra underlag för tillsynsmyndighetens granskning utifrån det allmänna villkoret. Villkoret bör omformuleras på sätt som framgår av domslutet.

Villkor 6 med krav på oljeavskiljare vid oljehantering

Bolagets yrkande innebär att inget begränsningsvärde för halten av kolväten i utgående avlopp från oljeavskiljare ska anges i villkoret. Länsstyrelsen anser att oljeindex ska utgöra måttet för ett sådant villkor. Det motsvarar opolära alifatiska kolväten. Havs- och vattenmyndigheten anser att det istället bör analyseras fraktionerade alifater och aromater, eftersom det främst är aromater som medför giftighet för vattenorganismer. Även additiv till oljorna kan innebära giftighet. Myndigheten förespråkar användning av villkor med både månadsmedelvärden för funktionsuppföljning och medelvärden per kalenderår som begränsningsvärden angivna som utsläppsmängder. Havs- och vattenmyndigheten har dock inte gett in något förslag till villkorsnivåer.

Mark- och miljödomstolen anser att det visserligen finns miljömässiga motiv för att ange villkor för utsläpp av olja eller däri ingående kolväten, men att utsläpp från oljeavskiljare för nederbördsberoende ytor är provtagningstekniskt svåra att kontrollera på ett representativt sätt, både vad gäller flöden och fördelningen mellan olja som ytfilm och som löst/emulgerad/dispergerad i vattenfasen. Om villkoret är till för att kontrollera att utspolning av avskild olja inte sker är frågan om ett vattenprovger rätt indikation, bl.a. oklarheter i hur en ytfilm av olja på representativt sätt kan provtas i förhållande till en vattenvolym. Då kan okulär besiktning ge tydligare information om nedsatt oljeavskiljande förmåga. Om oljorna innehåller komponenter som är något mer vattenlösliga (t.ex. vissa biooljor) än konventionella petroleumprodukter, kan ett vattenprov vara värdefullt, i den mån de detekteras av t.ex. olje-

index. I de fall emulgerad olja förekommer är dock vattenprov relevant, t.ex. i samband med rengöring av fordon (jämför villkor 7). Havs- och vattenmyndighetens uppgift om att farliga additiver ofta har en hög fördelningskoefficient mellan oktanol och vatten tyder dock på att additiverna inte behöver befaras komma att överföras till vattenfasen från avskild olja i oljeavskiljare vid längre uppehållstider.

Det saknas i ärendet också underlag för att bedöma vad som vore en rimlig belastning på recipienten av ospecificerade organiska ämnen. Det är alltså mycket som talar för att ett direkt straffsanktionerat begränsningsvärde är olämpligt då det finns många osäkerhetsfaktorer kring provernas representativitet. Här är ett fall då villkor bör ha en konstruktion som kan ge tillsynen ett mätbart verktyg som utgångspunkt för kontroll av reningsfunktionen. Oljeindex får därvid ses som en indikator på förekomst av oönskade ämnen som vid förhöjd förekomst kan föranleda vidare undersökningar av t.ex. aromatiska ämnen. Det i domslutet angivna villkoret ger en sådan möjlighet, i kombination med en delegering till tillsynsmyndigheten. Haltangivelsen i villkoret är i nivå med vad som har föreskrivits i liknande prövningar.

Villkor 7 om krav på oljeavskiljare i övrigt

Yrkandet innebär att kravet på oljeavskiljare som uppfyller SS-EN-858-2 eller motsvarande ändras från att gälla alla ytor där oljespill kan förekomma till att gälla avspolning och tankning av arbetsmaskiner, som ska ske i tvätthall eller på särskilda platser med hårdgjord yta.

Länsstyrelsen har medgivit att det överklagade villkoret är otillräckligt preciserat, i vilket mark- och miljödomstolen instämmer. Emellertid är bolagets yrkande alltför snävt och de tillkommande hamnytor bör redan från början konstrueras med oljeavskiljare för ytor där någon risk för hantering av gods som kan medföra förorening av dagvatten.

Havs- och vattenmyndigheten har argumenterat för att utsläppsvillkor ska sättas för alla utsläpp från oljeavskiljare. Eftersom Havs- och vattenmyndigheten har återtagit sitt överklagande ingår det inte i prövningsramen att skärpa villkor 7 utöver vad som miljöprövningsdelegationen har beslutat. Tillsynsmyndigheten har dock redan

getts rätt att föreskriva ytterligare villkor för sådana utsläpp, vilket inte har överklagats.

Villkor 12 om buller

K m.fl. har yrkat att den villkorsdel ska utgå som avser tid för rapportering av bulleröverskridanden till tillsynsmyndigheten och som medger ommätning inom två veckor innan villkoret ska anses vara överträtt. Mark- och miljödomstolen anser att denna del av villkoret är rimlig, då bolaget inte fullständigt råder över bullersituationen från fartygen, t.ex. vid in- och utpassage, varför ett överskridande kan behöva utredas för att klarlägga bolagets ansvar. Jämför Miljööverdomstolens domar MÖD 2007:55. Av denna dom framgår att det är hamnverksamheten som ansvarar för alla störningar inom hamnområdet, samtidigt som en allmän hamn har skyldighet att ta emot anlöpande fartyg.

K m.fl. har också yrkat att villkoret ska innefatta lågfrekvent ljud enligt Socialstyrelsens allmänna råd. Domstolen anser, eftersom lågfrekvent ljud är en vanligt påtalad störningsrisk i samband med hamnar, och lågfrekvent ljud anses innebära risk för sådan störning där medicinska eller hygieniska effekter som avses i 9 kap. 3§. miljöbalken inte kan uteslutas, att det bör övervägas om lågfrekvent ljud bör regleras i villkor. Enär det främst är ihållande lågfrekvent buller som kan befaras ge upphov till sådana effekter, är det i första hand motorljud för intern strömförsörjning ombord på fartyg vid kaj som åsyftas. Villkoret om införande av land-el förväntas motverka det, men bolaget har inte möjlighet att kräva sådan anslutning, utan enbart erbjuda fartygen det. Detta borde dock i viss mån kunna styras av hamntaxan eller avtal (se även här MÖD 2007:55). Eftersom bullersituationen är en av de avgörande frågorna vid tillåtlighetsprövningen bör inte frågan om lågfrekvent ljud delegeras för eventuellt beslut om ytterligare villkor, utan fastställas i villkor redan i domen.

Av bolagets bullerutredning framgår att de riktvärden som Naturvårdsverket har angett som tillämpliga vid prövning av hamnverksamhet förväntas kunna innehållas efter utbyggnaden, vilket innebär att även Socialstyrelsens riktvärden för lågfrekvent buller (SOSFS 2005:6) förväntas kunna innehållas. Fartygsrörelser, där bola-

gets rådighet är oklar, t.ex. vid anläggningsmanövrar, bör inte ingå i denna del av villkoret.

Villkor 21

Mark- och miljödomstolen uppfattar bolagets överklagande som att miljöprövningsdelegationens krav på bortschaktning av förorenad jord och återfyllning med rena massor kan medföra åtgärder även under grundvattenytan. Det skulle medföra en kostnadsökning för skyddsåtgärder mot vidare förorening av marken skulle öka från ca 33 miljoner kronor till ca 50 miljoner kronor. Även formuleringarna i övrigt i villkoret kan innebära en utvidgning utöver vad bolaget anser sig ha åtagit sig i ansökan, så även de förslag till omformuleringar som länsstyrelsen har lämnat in i målet, som dessutom enligt bolaget innebär en utvidgning av kraven utöver vad som följer av de överklagade villkoren. Beslutsutrymmet för domstolen i detta mål begränsas av att det enbart är bolaget som har överklagat denna del och därför kan enbart mildring ske av de aktuella villkoren. Även om K m.fl. har yrkat avslag på hela ansökan, kan de inte anses ha framställt sådana yrkanden att det på-verkar beslutsramen ifråga om villkor 21.

Den villkorade åtgärdsnivån (alternativ 2) avser, såvitt domstolen kan utläsa, inte fullständigt avhjälpande av förorening enligt 10 kap. miljöbalken utan enbart för att ”motverka risk för” eller ”hindra” fortsatt spridning av föroreningar till hamnbassängen, så som det uttrycks i bolagets åtagande i ansökan. Åtgärder ska alltså enligt åtagandet vidtas i den omfattning som krävs dels för att utläckaget ska begränsas, dels så att eventuell framtida vidaresanering inte försvåras. Bolaget har också åtagit sig att under drifttiden ytterligare sanera området om det skulle behövas, men de nu planerade åtgärderna utgår från vad som kan anses vara acceptabla kvarvarande föroreningar i förhållande till den ansökta verksamheten. Efter avslutad verksamhet kan kraven komma att ändras.

Bolaget har också i ansökan föreslagit att tillsynsmyndigheten bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om försiktighetsmått m.m. under saneringsarbetenas genomförande. I tillståndsmotiveringen anges att fortlöpande samråd bör ske och i

villkor 20 anges att en plan för efterbehandlingen ska inges till tillsynsmyndigheten, men tillsynsmyndigheten har inte formellt bemyndigats besluta.

Mark- och miljödomstolen anser att det överklagade villkoret i viss mån innebär ett befästade av bolagets åtaganden. Av ansökan framgår också att bolaget har förutsatt att samverkan med tillsynsmyndigheten ska ske. Genom det icke överklagade villkoret 20 har bolaget möjlighet att mer detaljerat beskriva åtgärderna för tillsynsmyndigheten. Domstolen har uppfattningen att med tanke på att alla aspekter av föroreningsituationen inte är fullt kända måste ett utrymme för tillsynsmyndigheten att agera finnas. Saneringsvillkoren bör bara ge tydliga ramar, men inte vara alltför fastlåsende.

Det är mot bakgrund av ovanstående svårt att entydigt avgöra vad som i de överklagade villkoren och i länsstyrelsens yttrande verkligen går Bolaget emot. Det är dock också tydligt att villkoren delvis skulle kunna tolkas som mer långtgående än vad bolaget har åtagit sig och som kan utläsas av miljöprövningsdelegationens överväganden. För de olika delarna av det överklagade villkor 21 gör domstolen följande överväganden.

Andra strecksatsen: Bolagets skrivning innebär inte uttryckligen att rena massor ska användas vid de angivna arbetena, så som i den överklagade villkorsformuleringen. Bolaget har begränsat åtgärderna till delområde C men också uttryckt omfattningen på nytt sätt. Eftersom frågan egentligen var avgränsningen mot djupet bör den begränsningen skrivas in i det ursprungliga villkoret. Bolaget har möjlighet att genom villkor 20 närmare ange vid vilka delmoment som återfyllningskravet ska tillämpas.

Tredje strecksatsen: Mark- och miljödomstolen anser att åtgärderna enligt det valda alternativet har baserats på en visserligen omfattande, men ändå inte heltäckande markundersökning. Därför kan hittills okända föroreningsförekomster tänkas kunna påträffas. Problemet är främst att ytterligare föroreningsförekomster som medför åtgärder i omfattning någonstans mellan de utredda alternativen inte har skälighetsbedömts. Då bör tillsynsmyndigheten kunna tillämpa 10 kapitlet miljöbalken oberoende av tillståndet. Samrådsskyldighet följer då direkt av 10 kapitlet. Det är inte

orimligt att i villkor precisera samrådsskyldigheten, men ett villkor som direkt innebär saneringsåtgärder på hittills okända föroreningar har inte grundats på något skälighetsövervägande. Villkoret bör stanna vid förebyggande samråd.

Fjärde strecksatsen: Bolagets yrkande innebär ändring så att ett absolut krav på utformning av kulvertar så att ingen uttransport av föroreningar kan ske ersätts med kravet att sådan transport inte ökar. Mark- och miljödomstolen finner att bolagets formulering inte lever upp till bolagets egen målsättning för saneringsarbetet, i vart fall om det syftar på hela belastningen från området. Länsstyrelsens förslag i yttrandet att ange att transporten minimeras har avfärdats av bolaget som otydligt. Domstolen anser att det viktiga är att villkoret säkerställer att frågeställningen beaktas vid byggarbeten, och att formuleringen bör vara ”begränsas så långt som möjligt”. Även här förutsätts samråd med tillsynsmyndigheten för att utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet avgöra lämplig begränsningsteknik. Delvillkorens ordningsföljd bör kastas om.

Prövotid

Mark- och miljödomstolen anser att det inte behövs någon prövotid för dagvattenfrågorna, med tanke på den delegering som har skett.

Genomförandetid för villkor 5-7

Länsstyrelsen har medgivit tre års genomförandetid. Mark- och miljödomstolen anser att yrkandet är rimligt. Det bör anges att det bara gäller redan befintliga delar av nu tillståndsgiven verksamhet. För tillkommande områden bör gälla att anordningar ska vara på plats vid idrifttagandet.

Igångsättningstid

Länsstyrelsen har medgivit utökad igångsättningstid för tillkommande anläggningsdelar från fem till 10 år efter lagakraftvunnet tillstånd. Mark- och miljödomstolen finner det rimligt att igångsättningstiden inte sätts kortare än i domen som medger vattenverksamheten med byggande av utökningsområdena, vilken var satt till sju år efter lagakraftvunnen dom.

Syn

K m.fl. närboende har yrkat syn för att visa hur de blir störda av den till-tänkta kajen. Mark- och miljödomstolen anser att då det helt rör sig om ännu icke befintliga hamnområden och verksamheter måste avgörandet baseras på handlingarna och en syn förväntas inte vara behövlig för domstolen att ta ställning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 18 februari 2014.

Jonny Boo

Bruno Bjärnborg

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Jonny Boo, ordförande, och tekniska rådet Bruno Bjärnborg samt de särskilda ledamöterna Jan-Åke Jacobsson och Sven-Inge Svensson. Målet har handlagts av beredningsjuristen Helena Lagstrand.